

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti • 98. vuosikerta 3.6.2022

5 | 22

Silja-Riikka
Seppälä:
Kiinnostava
kuva on
kilpailuvaltti
s. 4

Journalismin
hakijamäärät
laskivat
s. 6

Liitto kaipaa
lisää kolme-
kymppisiä
s. 42

Journalismin tehtävä
on estää kaaos, sanoo
Silja Tenhunen. **14**

KUVA: JUHA-PEKKA HUOTARI

Printti on osa elävää mediaa

s.24

"Mistä syntyy pelko siitä, että urakehitykseni nuupahtaa?"

s.26

Marjo Alste pohtii urapaineita paikallislehtitoimittajan näkökulmasta.

Juho Niemistö ja Jenny Jokinen • Kirjoittajat toimivat tämän lehden päätoimittajina.

Kunnon perehdytys kannattaa

Suuri joukko kesätoimittajia jää ilman kunnon perehdytystä joka vuosi. Kesätyökokemuksia jakavat journalistiopiskelijat puhuvat asiasta vuosi toisensa perään.

Perehdytys jää erityisen helposti vajaaksi, jos kesätoimittajalla on jo aiempaa kokemusta alalta. Jos alla on yksikin harjoittelu, tyydytään työpaikalla usein vain opastamaan pääperiaatteet toimitusjärjestelmästä. Sen jälkeen ajatellaan, että kyllä se siitä lutviutuu.

Vaikka kokemusta media-alalta olisi kertynyt useamman vuoden edestä, se ei tarkoita, että uuden työn oppii itsestään. Aikakauslehden toimitus eroaa aika paljon maakuntalehden deskistä, eikä radioharjoittelun opeilla välttämättä synny tuosta vain kolumnia tai pitkää henkilöhaastattelua.

Ongelmat perehdytyksessä eivät ole uusia. Jo vuoden 1987 *Journalistissa* kirjoitettiin, että

alalle oppiminen on perinteisesti tapahtunut yrityksen ja erehdyksen kautta. Kokeilemalla oppimisen kamaluus unohtuu vuosien mitaan, joten uudet toimittajat kärsivät yhä ympäripyöreästä opastuksesta.

PEREHDYTYKSEN PUUTTEET AIHEUTTAVAT pahimmillaan vaaratilanteita. Esimerkiksi aggressiivisen haastateltavan kohtaamista tai onnettomuuspaikalla toimimista ei pidä joutua oppimaan kantapään kautta. Kevyempienkään oppien välittämistä ei silti kannatta sivuuttaa "Kyllä se siitä ajan mittaan" -asenteella. Hiljainen tieto paikallishistoriasta, julkisuuden henkilöiden sukulaisuussuhteista tai kopiokoneen kummallisuuksista ei ikinä siirry eteenpäin, jos siitä ei aktiivisesti puhuta.

Parempi opastus ei vaadi kovin suuria muutoksia. Kesätyöntekijöitä auttaisi jo se, että toimituksessa nimetään yhteyshenkilö, joka

KUVA: JUHA-PEKKA HUOTARI

Monesti perehdytys kuitataan sanomalla, että aina voi tulla kysymään apua.

varmistaa säännöllisesti asioiden sujumisen ja jolta voi kysyä apua. Hän voisi automaattisesti esimerkiksi oikolukea juttuja tai vinkata toimitusjärjestelmän pikakomennoista. Tämä ei edes rokottaisi mainittavasti toimituksen tehokkuutta.

Perehdytyksestä tingitään usein kiireen vuoksi. Perusteellinen talon tavoille oppiminen kuitenkin ennaltaehkäisee ongelmia ja säästää lopulta kaikkien aikaa. Kun uuden työntekijän opastamiseen panostetaan heti alussa, vältetään esimerkiksi epäkäytännöllisten ja työtä hidastavien rutiinien syntyminen.

Monesti perehdytys kuitataan sanomalla, että aina voi tulla kysymään apua. Neuvojen kysymistä ei kuitenkaan pitäisi sysätä kesätoimittajien vastuulle, koska kynns pyytää apua kiireiseltä kollegalta on liki poikkeuksetta korkea. Kukaan ei halua luoda itsestään kuvaa hankalana työntekijänä eikä tuntee olevansa

tyhmä tai soveltumaton alalle.

KAIKKIIN TYÖSSÄ VASTAAN TULEVIIN tilanteisiin ei ketään voi valmistaa, mutta perusasioiden opettaminen sekä aktiivinen tuen tarjoaminen läpi kesän antaa kesätyöntekijöille hyvät edellytykset työssä menestymiselle.

Konkreettisesti töitä tekemällä tajuaa ennemmin tai myöhemmin, miten missäkin tilanteessa kannattaa toimia. Malli, jossa työssä oppiminen tapahtuu mokien kautta, ei kuitenkaan anna oikeaa kuvaa journalismin yhteiskunnallisesta merkityksestä.

Tämän lehden on tehnyt lähes kokonaan joukko Tampereen yliopiston journalistiikan ja visuaalisen journalismin opiskelijoita, joista useimmilla ei ole aiempaa kokemusta aikakauslehden tekemisestä. Kokeneempien ammattilaisten ohjauksella tämäkin lehti täytettiin kiinnostavilla jutuilla. ●

KUVA: HANNA MAUNUKSELA

Tuukka Tuomasjukka ei pelkää kritisoida median toimintaa Twitterissä.

s.46

"Arbetsgivaren har bytt attityd."

Markus Ekholm
om arbetsklimatet
på Svenska Yle.

s.34

Kannen/Takakannen kuva: Hanna Maunuksela ja Emmi Nieminen, kuvitus. Takakannen kuvassa Juho Ruotsalainen.

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton
ammattilehti 98. vuosikerta
3.6.2022

Journalistin opiskelijatoimitus
7.3.–3.6.2022
Sähköposti:
etunimi.sukunimi@tuni.fi

PÄÄTOIMITTAJAT
Jenny Jokinen
Juho Niemistö

TOIMITTAJAT
Marjo Alste
Kristiina Baltzar
Anni Kavander
Silja Kinnunen
Timo Muona
Silja-Riikka Seppälä

KUVAAJAT/KUVATOIMITTAJAT
Juha-Pekka Huotari
Hanna Maunuksela

VASTUUPETTAJAT
Tampereen yliopiston journalistiikan
yliopisto-opettaja Anu Kuusisto
Kuvajournalismin yliopisto-opettaja
Elias Lahtinen

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA /
ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Maria Pettersson 045 6757 401

TOIMITUSSIIHTEERI /
REDAKTIONSSSEKRETERARE
Manu Marttinen 050 310 3036

TOIMITTAJAT / REPORTRÄR
Nina Erho 050 379 8155
Marja Honkonen 050 379 9108

ULKOASU / LAYOUT
Heli Saarela 050 470 0016

SÄHKÖPOSTIT
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
etunamn.slaktnamn@journalistiliitto.fi

VERKKOLEHTI
www.journalisti.fi

TILAUKSET / BESTÄLLNINGAR
Jaicom Oy 03 4246 5383
journalisti@atex.com

PAINO / TRYCKERI
Botnia Print, Kokkola
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA / UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
09 612 2330
PL 252, 00531 Helsinki

SEURAAVA JOURNALISTI 6/2022
ILMESTYY 19. 8., AINEISTO 10. 8.

ILMOITUSMYNTI:
www.journalisti.fi > ilmoittajille
044 755 5002

VASTUULLISTA
JOURNALISMIA

Tärkeiden aiheiden uutiskuvuihin panostetaan liian vähän, kirjoittaa toimittaja Silja-Riikka Seppälä

Silja-Riikka Seppälä, teksti ● Aapo Huhta, kuva

**SILJA-RIIKKA
SEPPÄLÄ, 27**

- Valtiotieteiden kandidaatti.
- Opiskelee visuaalisen journalismin maisteriohjelmassa Tampereen yliopistossa.
- Työskentelee tällä hetkellä MTV Uutisissa.

Tiettyjen aiheiden kuvitusta ohjaa hiljaa hyväksytty mielikuvitus käytäntö. Kuva herättää herkemmin ja nopeammin tunteita kuin sana, ja tunne taas aikaansaa toimijuuden. Kun ilmastonmuutosta kuvataan Suomen kesän helleaalloilla eikä maapallon toisella puolella tapahtuvilla metsäpaloilla, konkretisoituu aihe lukijalle aivan eri tavalla.

Uskon myös, että rokotevastaisuuden liike olisi lievämpi, jos näkisimme koronauutisissa rokotteiden sijaan kuvia teho-osastolta. Vaikka esimerkiksi ruumiskuvia Ukrainan sotatantareelta tuntuu pahalta katsoa, ne saavat ihmiset herkistymään ja ymmärtämään, miten vakava humanitäärinen kriisi Euroopassa on meneillään.

Mielikuvitus on kuvituskuvaa käytetään etenkin talouden ja terveyden uutisoinnissa, aivan kuin uutisjournalismi olisi unohtanut niiden kohdalla yhteiskunnallisen vastuunsa. Talous on yhteiskuntamme moottori, mutta silti talousaiheita kuvitetaan yksipuolisesti firmojen logoilla, vakavilla pukumiehillä ja jalankulkijakuvilla. Nykyistä tilannetta kuvaa se, että laittaessani erään maamme suuren sanomalehden hakukoneeseen käsitteen ”ostotarjous”, tuli vasta kuudennessa artikkelissa vastaan nimenomaan uutiseen liittyvä kuvaustilanne. Sitä ennen kuvissa esiintyi firmoja, pankkeja, tehtaita ja logoja.

Mielenterveyden kirjo on laaja, mutta sekään ei ilmene uutiskuvista. Lavastetut kuvituskuvat näyttävät teennäisiltä, eivät herätä katsojassa tunteita. Mielen sairaudet ovat Suomessa yleisimpiä syitä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymiseen. Esimerkiksi masennusta on kuitenkin lievästä vaikeaan, ja monet masentuneet opiskelevat tai ovat mukana työelämässä. Kaikkia masentuneita ei siis pitäisi visuaalisestikaan esittää samalla tavalla.

Olipa uutisen aihe huumeet, paniikkihäiriö tai maksu-

häiriömerkinnät, kuvissa toistuu usein anonyymiyys. Kun masennus tai talousvaikeudet eivät tapahdu kenellekään, niitä ei ikään kuin ole olemassa. Mielleyhtymämme ovat visuaalisia, ja ne vaikuttavat siihen, millaisia stereotypioita, ennakkoluuloja ja ylipäätään näkemyksiä muodostamme asioista. Jos uutiskuvat ovat tietyissä aiheissa toistuvasti yksipuolisia, jää yleisön mielikuvistakin väistämättä puuttumaan jotain.

Osasyitä tylsiin kuviin ovat aikapaineet ja eettiset ongelmat. Niidenkään taakse ei silti täysin voi piiloutua. Kuten kuvajournalisti **Antti Yrjönen** (*Journalisti* 3/2022) totesi, vastoin yleistä käsitystämme ihmiset usein haluavat tulla nähdyksi ja kertoa tarinansa haastavassakin elämäntilanteessa. Jos kuvauslupaa ei heltä, usein löytyy välimuotokin. Jos kuvaaja ei pääse kuvaamaan vaikkapa sairaalan sängyssä makaavaa ihmistä, ei hänen myöskään automaattisesti pidä tyytyä oveen, jossa lukee koronaoasto.

Autenttisemman kuvan hankkiminen vaatii väistämättä enemmän vaivaa ja työtunteja. Toisaalta pitäisi muistaa, että kiinnostava kuva saa lukijan tarttumaan herkemmin mihin tahansa aiheeseen. Mielestäni kuvajan pitäisi mennä paikan päälle aina kun mahdollista, ja keskeneräisyyskin saa näkyä kuvassa. Kuva aidosta tilanteesta auttaa lukijaa hahmottamaan, mistä asiassa on todella kyse.

Elämme kaiken aikaa visuaalisemmassa kulttuurissa. Jos uutisjournalismi haluaa olla aidosti kilpailukykyistä tulevaisuudessa, tulee visuaalisella ideoinnilla olla keskeisempi rooli toimituksissa. Tämä vaatii aktiivista vuorovaikutusta. Toimittajat ja uutispäälliköt eivät voi irtisanoutua visuaalisuuden miettimisestä, sillä teksti ja kuva muodostavat aina kokonaisuuden.

Kun visuaalisessa ilmaisussa käytetään rohkeutta ja kekseliäisyyttä, hyödynnetään kuvien koko voima. Parhaimmillaan ne purkavat stigmoja. ●

Vera Krok, 21, valmistautui valintakokeisiin Voionmaan koulutuskeskuksessa Tampereella. Krokille on tärkeää päästä opiskelemaan alaa, jonka kautta on mahdollista olla vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten kanssa ja herättää keskustelua.

Hakijamäärät journalismin korkeakoulutukseen vähenivät

Silja Kinnunen, teksti • Marjaana Malkamäki, kuva

33

Viestintä- ja yhteiskuntatieteiden koulutusten todistusvalinnan pisteytyksessä äidinkielen laudaturista saa 33 pistettä. Matematiikan pitkän oppimäärän laudaturista saa 36,1 pistettä ja lyhyen oppimäärän 28,3.

Lähde: wiki.eduuni.fi

Journalistiliiton valtuusto keskusteli liiton uudistamisesta – "Rakenteet voitaisiin räjäyttää atomeiksi ja saada vastaamaan 2020-lukua." Lue lisää: [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)

Tämän kevään korkeakoulujen yhteishaussa yli 5000 ihmistä haki opiskelemaan journalismia ja sen tutkimusta. Jyväskylää lukuun ottamatta hakijoiden määrä laski useilla kymmenillä jokaisessa alan hakukohteessa. Keskimäärin lasku oli noin seitsemän prosenttia viime vuodesta ja 13,5 prosenttia vuodesta 2020.

Opetushallinnon tilastopalvelu Vipusen mukaan suosituimmat journalismin hakukohteet olivat tänä vuonna Turun ammattikorkeakoulun medianomin koulutus (798 hakijaa) ja Helsingin yliopiston Poliitiikan ja viestinnän kandidaattiohjelma (1281 hakijaa).

Poliitiikan ja viestinnän tutkinto-ohjelma jakautuu kolmeen eri pääaineeseen, joista yksi on viestinnän ja journalismin tutkimus. Tutkinto-ohjelman hakijamäärät ovat laskeneet huippuvuodesta 2020 noin 27 prosenttia.

"Hakijat vähenivät koko yliopistossa. Vuonna 2020 hakijamäärät olivat huippukorkealla, ja nyt on palattu normaaliin, paikoin ehkä allekin", arvioi Helsingin yliopiston lehtori ja dosentti **Janne Matikainen**.

"Nykylukio uuvuttaa melkoisesti, nuoret ovat lukion jäljiltä väsyneitä. Ensi vuonna nähdään, onko hakijamäärien lasku pysyvämpää vai kääntynyt se taas nousuun."

TAMPEREEN YLIOPISTON journalistiikan yliopistonlehtori **Marko Ala-Fossi** ei usko, että journalistikoulutukseen hakemisessa olisi välttämättä meneillään mitään erityistä trendiä, sillä korkeakoulujen hakijamäärät ylipäätään vähenivät tänä vuonna yhteensä 20000 hakijalla.

Jyväskylän yliopiston journalistiikan yliopistonopettaja **Panu Uotila** taas arvelee, että satunnaisvaihtelun lisäksi hakijamääriin vaikuttaa vallitseva maailmantilanne.

"Uskon, että viime vuosien hyvissä hakijamäärissä näkyy toimittajien työtilanteen koheneminen ja se, että suuret kriisit, kuten korona ja nyt uusimpana Ukrainan sota, korostavat journalistien työn merkitystä. Mielikuvilla on iso merkitys hakupäätöksissä."

Parin viime vuoden aikana yli puolet hakijoista on valittu yliopistoon todistuksella. Journalismin opintoihin on kynnysvaatimuksena arvosana C äidinkielestä. Parhaiten pisteitä saa äidinkielestä, pitkästä matematiikasta ja yhdestä valitusta humanistisesta reaaliaineesta. Todistusvalinnan vaikutus on ollut kaksijakoinen: toisia se helpottaa kor-

keakoulujen yhteishaussa merkittävästi, toisille se tuo valintakokeiden rinnalle uuden stressin aiheen. Ammattikorkeakoulujen journalismikoulutuksista ainoastaan Haaga-Heliana voi päästä todistuksella, ja kiintiö on vain kolme opiskelijaa.

21-VUOTIAS VERA KROK valmistautui tänä vuonna valintakokeisiin Voionmaan koulutuskeskuksessa Tampereella. Krok hakee neljättä kertaa Tampereelle journalistiikkaan ja päätti viime vuonna mennä kansanopistoon kehittämään taitojaan jo etukäteen. Monimediatoimittajalinjalla opiskelijat perehtyvät niin kirjoittamiseen, valokuvaukseen, tv-työhön kuin urheiluselostamiseenkin.

"Luulen, että tärkeä motiivi tulla alalle on halu tarkastella kriittisesti ja syvällisesti yhteiskuntaa ja sen ilmiöitä."

Vera Krok, Voionmaan monimediatoimittajalinjan opiskelija

"Halusin päästä kokeilemaan, onko tämä työ juuri sitä mitä haluan", Krok sanoo.

Huhti-toukokuussa opiskelijat valmistautuvat valintakokeisiin sekä yhdessä että opettajan kanssa käymällä aineistoja läpi ja tekemällä kirjoitustehtäviä. Itse lukeminen jää vapaa-ajalle.

"Täällä saatu vertaistuki on todella tärkeää."

Tänä vuonna Tampereen ennakkomateriaaleissa on tutkimuksia visuaalisesta journalismista, kansalaisjournalismin dialogeista sekä datan journalistisesta ja läpinäkyvästä hyödyntämisestä. Kokeen B-osassa puolestaan vaaditaan luovaa osaamista.

"Luulen, että tärkeä motiivi tulla alalle on halu tarkastella kriittisesti ja syvällisesti yhteiskuntaa ja sen ilmiöitä", Krok arvelee.

Journalismikoulutusten laskeneiden hakijamäärien hän taas epäilee johtuvan mahdollisesti siitä, että ala näyttäytyy ulkopuolisille rankkana. Käsitys voi syntyä esimerkiksi toimittajan roolista joskus rajunkin kritiikin kohteena. ●

Villieläimiin liittyvä uutisointi on usein yksipuolista ja kritiikitöntä. Media unohtaa usein eläimen taustan, hyvinvoinnin ja eläintarhojen luonnonsuojelullisen tarkoituksen.

Koti ja maaseutu -lehden toimituspäällikkö Tuula Lehtonen 9. toukokuuta. Lue lisää: [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)

Yle poisti alueellisten tv-uutisten juontajat - työ aluetoimituksissa lisääntyi. Lue lisää: [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)

Journalistiliittoon on liittynyt alkuvuoden aikana noin 450 SET:n jäsentä

Silja-Riikka Seppälä, teksti • Kimmo Penttinen, kuva

Suomen Journalistiliitto hyväksyi viime vuoden marraskuussa Suomen elokuva- ja mediatyöntekijät ry:n jäsenyhdistykseen.

Suomen elokuva- ja mediatyöntekijät ry SET:n jäsenet ovat voineet marraskuusta saakka hakea Journalistiliiton jäseniksi henkilökohtaisesti. He olivat tätä ennen SAK:laisen Teatteri- ja mediatyöntekijät ry:n Temen jäseniä.

Toukokuun lopulla Journalistiliittoon oli siirtynyt noin 450 SET:n jäsentä.

Keskeisiä syitä liittovaihdokseen ovat SET:n aktiivien mukaan olleet jäsenten tyytymättömyys edunvalvontaan ja lakipalveluihin.

”Käsitykseni mukaan hallitustyössä oli ollut pidempään vaikeuksia. SET:n on myös ollut hankala pitää yhteyttä jäseniinsä eropäätöksen jälkeen, sillä Teme ry on hoitanut jäsenrekisteriä ja vastannut jäsenviestinnästä”, edunvalvontajohtaja **Petri Savolainen** Journalistiliitosta sanoo.

SET:n jäsenet ovat pääosin elokuva- ja tv-työntekijöitä. He ovat muun muassa kuvan, äänen, leikkauksen sekä tuotannon kanssa töitä tekeviä ammattilaisia. Journalistiliittoon on kuulunut jo pitkään tv-tuotannon sekä media- ja viestintäalan työntekijöitä. Edellisen kerran Journalistiliittoon on liittynyt uusi yhdistys vuonna 1980, Radio- ja televisiotoimittajien liitto RTTL.

Nyt uutena ryhmänä tulevat elokuvatyöntekijät. Journalistiliitto on valtuuston kokouksessaan päättänyt, että palveluja ja sääntöjä muokataan uusille jäsenille sopiviksi.

”Elokuvan osalta SET:läiset tuovat myös uutta tekemistä ja uuden oppimista Journalistiliittoon. Jäsenkirjomme on aikaisempaakin laajempi”, Savolainen sanoo. ●

SET:n hallituksen jäsenet Janina Witkowski ja Iddo Soskolne esittävät Journalistiliiton valtuustolle Helsingissä 25. marraskuuta.

Suomen elokuva- ja mediatyöntekijät SET ry

- Perustettu 1969.
- Puheenjohtaja on **Matleena Kuusela**. Hän toimii valaisijana.
- Varapuheenjohtajana toimii tuotantopäällikkönä ja tuottajana työskentelevä **Katri Saukonpää**.
- SET ry päätti erota vanhasta liitostaan ja se hyväksyttiin Journalistiliiton jäsenyhdistykseksi marraskuussa 2021.
- Suurin osa SET:n jäsenistä on työsuhteisia freelancereita.

LIITOLTA TUKEA UKRAINAN JOURNALISTEILLE

Journalistiliiton valtuusto julkaisi perjantaina 20. toukokuuta kevätkokouksessaan kannanoton, jossa osoitettiin suomalaisten journalistien tuki ja kunnioitus ukrainalaisia toimittajia kohtaan.

”Ukrainalaiset journalistit ovat osoittaneet kaikille, mitä sananvapaus merkitsee. Journalismi ei ole koskaan vain työtä. Se tuo valoa pimeyteen ja puolustaa totuutta silloinkin, kun tehtävä vaikuttaa mahdottomalta. Teidän tulevaisuutenne on meidänkin tulevaisuutemme”, valtuusto toteaa kirjoituksessaan.

Journalistiliitto lahjoitti aiemmin keväällä Ukrainan turvallisuusrahastolle 15 000 euroa. Varat käytetään suoraan Ukrainassa olevien journalistien tukemiseen ja turvaamiseen esimerkiksi humanitaarisen hätäavun, turvavarusteiden ja ensiaputarvikkeiden kautta.

Silja Kinnunen

LIITON TALOUS REILUN MILJOONAN YLIJÄÄMÄINEN

Journalistiliiton valtuusto on hyväksynyt vuoden 2021 tilinpäätöksen. Tulos oli noin 1,2 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Ylijäämä siirretään liiton käyttörahastoon.

Vuoden kulut olivat budjetoituun verrattuna 470 000 euroa pienemmät, mikä johtui tapahtumien ennakkoinnin vaikeudesta.

Journalistiliiton talouspäällikön **Sirpa Hannulan** mukaan tilikauden hyvä tulos kerrytti liiton omaa pääomaa 1,5 miljoonalla eurolla.

”Iltoisemme hyvästä tulosvuodesta, sillä alkanut vuosi 2022 tuo mukanaan paljon epävarmuutta talouteen.”

Jäsenmaksujen bruttotuotot kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 161 000 euroa. Niiden odotetaan kasvavan entisestään vuonna 2022 Suomen elokuva- ja mediatyöntekijöiden ammattiliiton SET:n jäsenten liitetyssä Journalistiliiton jäseneksi.

Silja Kinnunen

AV-KÄÄNTÄJILLE KAHDEN PROSENTIN PALKANKOROTUS

Av-käännösyriyten työehtosopimuksen osapuolet ovat hyväksyneet 20. huhtikuuta saavutetun sopimusratkaisun. Palkkoja korotetaan sopimuskauden aikana kaksi prosenttia. Sopimuskausi alkoi 1. toukokuuta ja päättyy 30. huhtikuuta 2023.

Journalistiliiton tiedotteen mukaan sopimuskauden aikana tarkastellaan konekääntämisen vaikutusta av-kääntäjän työtahtiin, työn laatuun ja työehtoihin.

Lisäksi sopimuskauden aikana tarkastellaan palk-

kioporrastuksia ja niiden vastaavuutta nykyiseen työtilanteeseen. Sopimuksen piirissä ovat käännösyriyten kuukausipalkkaiset työntekijät ja työsuhteiset freelancerit.

Silja Kinnunen

Kuunnellaan lukijoita, ei kokousten nenäkkäimpiä kollegoita

KUVA: MEERI UTTI

Vajaa vuosi viestintätoimistossa on opettanut, että viestinnän ja journalismin ero on jyrkimmillään suhtautumisessa asiakkaaseen.

Viestintätoimistolle asiakkaiden tyytyväisyys on tärkeysjärjestyksessä ykkönen. Uusia töitä pitää saada, jotta pysytään leivässä. Asiakkaita iloitaan, heistä puhutaan ja heidän tyytyväisyytään mitataan.

Monelle journalistille asiakas sen sijaan on utuinen hahmo kaukaisuudessa. Joku, joka lukee ne lopulliset jutut. Lehden lukijapalaute ja television katsojatutkimukset ovat hymähtelyn, jopa naureskelun aihe. Edes päälliköt eivät aina ota niitä tosissaan.

Toimitustyötä ajatellaan taidekäsityönä, jossa journalisti vaistonvaraisesti tietää, mitä kansalle tulee tarjoilla. Jopa lahjomatonta yleisödataa saatetaan pitää luovuuden rajoittajana. Jos verkossa juuri kukaan ei lukenut juttua, uskotaan, että kyllä se varmasti ainakin printissä kiinnosti.

Katsoja, lukija, asiakas on minäkeskeisessä ajattelussa tyhmä ja toimittaja fiksu. Tämä johtaa kuplan ulkopuolisten näkemysten sivuuttamiseen. Vika ei ehkä ole somehuutelijoiden, jos kymmenen kommentoijaa on ymmärtänyt jutun keskeisen viestin väärin.

NUORENA TOIMITTAJANALKUNA Hesarissa sain opastusta. Haastatteluja pyydetessä tuli korostaa, että puhelu tulee nimenomaan *Helsingin Sanomista*. Meille vastataan aina ja nopeasti, opetettiin.

Myöhemmin MTV Uutisissa paukuteltiin henkseleitä vaaliohjelmien jälkeen. Juontajat olivat Pöytälaakson kokouskeskustelujen mukaan yleensä nokkelampia kuin Ylellä, kulissitkin tyylikkäämpiä.

Yleisradiossa taas puhuttiin Yle-laadusta. Osa työntekijöistä ajatteli Yle-laadun tarkoittavan jotain niin korkeaa, ettei kaupallinen media yllä siihen. Myös seuraavassa työpaikassani *Suomen Kuvalehden*

lehdessä ajateltiin, että juuri sen brändin alla työskentelee Suomen huippuja.

Itsetunto on hyvää, kunhan se ei lipsu omahyväisyyden puolelle. Journalismia ei tehdä työkalvereille, vaan yleisölle, joten vain se voi määrittää parhaan.

MONI TOIMITTAJA PAHOITTAA mielensä toimituspala-verissa. Harmitus on inhimillistä ja ymmärrettävää, jos kokousväki esimerkiksi teilaat toimittajan valitseman jutun näkökulman. Teroitin silti aina omien toimitusteni journalisteille, ettei kokousväittelyille pidä antaa liian suurta painoarvoa.

Parinkymmenen hengen palaverissa pari suuriäänisintä voi johdatella näkemyksiä, kun taas maltillisemmat eivät aina uskalla avata suutaan.

Jutut tehdään viidelle ja puolelle miljoonalle suomalaiselle tai vähintäänkin tietyn paikkakunnan välle. Siksi oleellista on se, mitä jutun oikeasti nähneet tai lukeneet sanovat somessa, puheluissa, palauteposteissa ja kahviloissa. Kuinka moni jakoi jutun, montako maksullista tilausta siitä syntyi?

Yleisöä kannattaa kuunnella senkin takia, että se näkee ja korjaa virheet. Yleisö tietää, ettei Nazisin taistelua koskaan käyty, tennisottelua järjestetty Viennassa tai Yhdistyneitä kansakuntia johda kenraali Assembly.

2020-LUVUN SUOMESSA media-ala ei ole ainoa, joka välillä unohtaa asiakkaan tarpeet.

Monet palvelut ovat kuin hidastetusta filmistä. Nettiyhteyden korjaamiseen menee kuukausi, lieden asentajalla on parin viikon jono, puhelut ohjataan ihmisen sijasta botille. Katujen jääkokkareet jäävät tasoittamatta, kunnes kevät sulattaa ne. Jos valittaa kadun kuopasta, vastaus tulee puolen vuoden päästä.

Kun lehti ei saavu postilaatikkoon, lehtitalo moittii Postia, Posti työvoimapulaa.

Mutta johtamisoppaissa asiakas on aina kunin-gas. ●

Tuija Siltamäki, 30

- Freelancetoimittaja.
- Opiskellut journalismia Lahden kansanopistossa ja journalistiikkaa Tampereen yliopistossa, yhteiskuntatieteiden maisteri.
- Ylioppilaslehden päätoimittaja 2020–2022.
- Tampereen entisen ylioppilaslehden *Aviisin* päätoimittaja 2017–2019.
- Työskennellyt esimerkiksi *Helsingin Sanomissa*, *Ylellä* ja *Aamulehdessä*.
- Harrastaa ratsastusta, pipolätkää, uimista ja viherkasvien hoitoa.

Välitöt urakehityksestäsi enemmän kuin annat ymmärtää, **Tuija Siltamäki**

Ylioppilaslehden väistyvä päätoimittaja Tuija Siltamäki myöntää olevansa lassyttävä heppatyttö.

Silja Kinnunen, teksti • Juha-Pekka Huotari, kuva

Naurat niin paljon omille ajatuksillesi, ettet saa öisin kunolla nukutuksi.

Pitää paikkaansa. Säpsähdän öisin hereille omiin vitseihini.

Olit jo viisivuotiaana liian sivistynyt asumaan Lahdessa.

En ehkä ollut liian sivistynyt, mutta ainakin liian pikkuvanha asioimaan muiden lasten kanssa. Muskari oli mielestäni pikkulasten paraati.

Et vielääkään ymmärrä, miksi Lahden lyseo käyttää veto-naula-alumneinaan Arttu Lindemania ja Cheekiä eikä sinua.

Olen surullinen ja järkyttynyt siitä joka päivä. Jokin patsashanke minusta voisi kyllä olla ajankohtainen.

Sinut on valittu toimittajaopiskelijoiden Vuoden naiseksi kolmesti peräkkäin. Kehuskelet sillä edelleen.

Kehuskelisin enemmän sillä, että minut on valittu kahdeksan kertaa Vuoden menestyjäksi. Siitä saisi relevanttimman otsikon näin *HS Vision* aikana.

Välitöt urakehityksestäsi enemmän kuin annat ymmärtää.

Olen todella kiinnostunut viemään uraani sellaiseen suuntaan, että voin lopettaa esiintymiset erinäisissä kiusallisissa tv-ohjelmissa ja keskittyä hevosten lääppimiseen ja kottikärryjen työntelemiseen muuttotappiokunnissa.

Olet kateellinen Oskari Onniselle, sillä hän voi vuodesta toiseen suututtaa valtaosan suomalaisista ilman vakavia seuraamuksia.

Olen enemmän kateellinen Oskarin saamasta Vuoden nuori aikakauslehtitoimittaja -palkinnosta sekä hänen omistusasunnoistaan ja sijoituksistaan, joita minulla ei ole lainkaan.

Ylipukeudut pönkittääksesi norsunluutorniasi ja pitääksesi valtaetäisyyttä nuorisoon.

Ylipukeudun kompensoidakseni persoonallisuuteni puutteita. Olen todellisuudessa tylsä ja tavanomainen.

Haluat lupaavat nuoret toimittajat hyvä veli -verkostosi, ja siksi olet niin rakastettava ja mukava pomo.

Todellakin. Nuoret toimittajat voisivat ottaa sediltä oppia liikelounastoiminnasta ja toisten suosimisesta amatööriläisissä yhteyksissä.

Et halua töissä tehtävän "mitään turhaa paskaa", ja siksi kirjoititkin aikoinaan ainejärjestölehteen vain täydellisiä syväluotaavia artikkeleita.

Kaikki kirjoittamani kestää kriittistä läpivalaisua. Erityisen tärkeää oli käsitellä yksityiselämääni ja vapaa-ajan viettoani anniskeluravintoloissa. Lukijoita kiinnostaa arki.

Olet yllättävän maalainen, ja naureskelet siksi edelleen ison kirkon hesalaisten hömpötyksille.

Kyllä. Eniten ylemmydentunnetta helsinkiläisistä hullutuksista minulle tuottaa rakkaus jonottamiseen, uusiin asioihin ja huonoihin istuimiin. Varmin tapa saada kaikki helsinkiläiset samaan paikkaan on avata uusi ravintola, jossa istutaan liian pienillä jakkarilla liian isoissa takeissa ja jonotetaan 45 minuuttia asiakaspaikkojen vähyden takia.

Rakastat inhota asioita ja olla ilkeä, mutta heppatallilla paljastat helläsydämisestäsi kullannuppupuolesi.

Minusta paljastuu lassyttäjä, jossa otetaan kuvia söpöistä hevosista. Onneksi tallilla pääsee myös huutamaan ja komentamaan ja täten purkamaan media-alalla kertyneitä aggressioita. ●

Pikaopas ttt-sopimukseen

Saako työnantaja teettää tarvittaessa töihin tulevalla kokoaikatyöt?

Saako ttt:läinen sairausajan palkkaa? Journalistiliiton juristi kertoo ttt:läisen oikeuksista.

Anni Kavander, teksti • Johanna Sarajärvi, grafiikka

1 MIKÄ ON TTT-SOPIMUS?

"Laki ei tunne ttt-sopimusta sellaisenaan, vaan yleensä puhutaan vaihtelevan työajan sopimuksista. Näitä ovat esimerkiksi ttt-sopimus ja nollatuntisopimus. Kyse on vakituisista tai määräaikaisista työsopimuksista, joissa työaika vaihtelee. Ttt-sopimus voi olla myös puitesopimus, jossa määritellään ainoastaan työnteon ehdot. Tällöin jokaiselle työkeikalle tehdään oma määräaikainen työsopimus. Vaihtelevan työajan sopimus on perusteltu silloin, kun työ on aidosti ennakoimatonta ja hetkellistä."

Juristi Tuomas Aalto vastaa Journalistiliitossa muun muassa työelämän kehittämiseen, tasa-arvoon ja pätkätöihin liittyvistä asioista.

Kuva: Hei Sarela

2 SAAKO TTT-SOPIMUKSELLA TEETTÄÄ KOKOAIKATYÖTÄ?

"Kyllä ja ei. Periaatteessa työtä saa teettää ttt:läisellä työaikalain enimmäismäärän verran, eli 48 tuntia viikossa. Toisaalta tilannetta, jossa ttt:läinen tekee jatkuvasti täysiä työviikkoja, ei pitäisi edes syntyä, koska ttt-sopimus on tarkoitettu laadittavaksi vain hetkellistä työntarvetta varten. Jos sopimukseen kirjattu vähimmäistyöaika ylittyy jatkuvasti, työaika pitää neuvotella työntekijän toiveesta vastaamaan todellista työntarvetta."

Tiesitkö?

Työnantaja ei saa korvata ttt-sopimuksella säännöllistä työvoiman tarvetta. Ttt-sopimus voidaan kuitenkin tehdä työntekijän toiveesta ilman erillistä perustetta.

3 MILLOIN TTT:LÄISELLE TULEE ILMOITTAÄ TYÖVUOROISTA?

"Jos työsopimukseen on määritelty kiinteä vähimmäistyöaika, työntekijän on saatava tieto vuoroista vähintään viikkoa aikaisemmin. Muussa tapauksessa työnantajan tulisi ilmoittaa vuoroista heti, kun ne ovat tiedossa."

4 KUULUVATKO TTT:LÄISELLE TYÖVÄLINEET, ESIMERKIKSI TYÖPUHELIN?

"Tähän ei ole yksiselitteistä vastausta. Työnantajalla on kyllä velvollisuus kohdella kaikkia työntekijöitä tasapuolisesti, ja lähtökohtaisesti työnantaja vastaa työvälineistä. Yhdenvertaisuuden näkökulmasta työnantajan pitäisi siis tarjota työpuhelin joko kaikille tai ei kenellekään."

"Ehdota työnantajalle, että ttt-sopimukseen kirjataan jokin vähimmäistuntimäärä, jonka työnantaja on velvollinen tarjoamaan."

5

SAAKO TTT:LÄINEN PALKKAA SAIRAUSSAJALTA?

"Kyllä, jos vuoroista on sovittu etukäteen tai on muuten ilmeistä, että hän olisi ollut töissä. Työnantaja määrittelee, riittääkö oma ilmoitus vai vaaditaanko lääkärintodistus. Työnantajan järjestämä työterveyshuolto on lähtökohtaisesti jokaisen työntekijän oikeus, eli se koskee myös ttt:läisiä."

"

"Ttt-sopimukset ovat yleistyneet Suomessa media-alalla, mutta myös muilla aloilla. Ennakoimattoman työn tarve on siis kasvanut."

6

VOIKO TYÖNANTAJA KIELTÄÄ TTT:LÄISEN TYÖT MUUALLA?

"Työsuhteen aikaista kilpailukieltä esiintyy media-alalla yhä, mutta se ei ole juridisesti ihan tätä päivää. Lähtökohta on, että kukin saa käyttää vapaa-aikansa miten haluaa. Jotta kilpailukieltä olisi perusteltu, kilpailijalle solmitun työsuhteen tulisi aiheuttaa vahinkoa omalle työnantajalle hyvän tavan vastaisesti. Media-alalla näin voisi olla esimerkiksi silloin, jos työntekijä on työnantajalle jonkinlainen tähtikasvo."

Muista!

Työsopimuksista säädetään muun muassa työsuhtesopimuksissa ja työaikalaisissa. Journalistiliiton jäseniä auttaa sen maksuton lakineuvonta numerossa 044 7555 000.

Tiesitkö?

Työsuhteen voidaan katsoa jatkuneen yhtenäisenä, jos pätäsopimusten välillä on vain lyhyitä keskeytyksiä. Tämä vaikuttaa työsuhte-etuuksien, kuten kokemuslisien, kertymiseen.

Journalistiliiton työsuhteisista jäsenistä työskenteli ttt-sopimuksella vuonna 2020*

1%

9%

Journalistiliiton työsuhteisista jäsenistä työskenteli määräaikaissopimuksella vuonna 2020*

7

MITEN EPÄKOHDISTA USKALTAISI KESKUSTELLA TYÖNANTAJAN KANSSA?

"Työntekijällä voi tosiaan olla korkea kynnys ottaa epäkohtia puheeksi. Yleensä pelko työnantajan kostosta on kuitenkin ylimitoitettua. Kun epäkohdat otetaan esille, työnantaja monesti myöntää virheen ja asia korjataan. Jos näin ei käy, kannattaa olla yhteydessä liittoon. Jos työt esimerkiksi loppuvat yhtäkkiä ilman, että työntarve on ilmiselvästi muuttunut, työsuhte voi olla laittomasti päätetty."

"Liittoon tulee ttt-sopimuksista muutamia yhteydenottoja kuukaudessa. Kyselyt liittyvät muun muassa sairausajan palkkaan."

*SJL:n työmarkkinatutkimus 2020. Tutkimukseen osallistui 1 033 jäsentä.

JOURNALISMIN TULEVAISUUS

Lukijoiden tekemistä sisällöistä ei tullut hittiä eikä video korvannut tekstejä, mutta räätälöity sanomalehti ennakoitiin jo 1990-luvulla. Journalismin tulevaisuutta on onnistuttu ennustamaan myös oikein, vaikka se on liki mahdotonta. ➡

Timo Muona, teksti • Hanna Maunuksela ja Johanna Hanno, kuvat

KUVA: HANNA MAUNUKSELA

Väitöskirjatutkija Juho Ruotsalainen ja strategia-asiantuntija Silja Tenhunen ovat samaa mieltä siitä, että tulevaisuutta on liki mahdotonta ennustaa. Journalismin kohdalla tehtävää vaikeuttaa se, että ala on erityisen altis muutoksille.

Journalismi on varsin altis muutoksille ja ympäristöstä tulevalle paineelle, minkä takia sen tulevaisuutta on vaikeampi ennakoita kuin monen muun alan, sanoo väitöskirjatutkija **Juho Ruotsalainen**.

Ruotsalainen työskentelee Turun yliopiston Tulevaisuuden tutkimuskeskuksessa ja on tutkinut paljon journalismia.

Hänestä journalismi on mielenkiintoinen tutkimuskohde, koska se ei ole ammatillisena alueena yhtä tarkkarajainen kuin monet muut perinteiset alat. Itsensä nimittäminen journalistiksi ei vaadi esimerkiksi tiettyä korkeakoulututkintoa.

Kaikilla ihmisillä, tutkijoillakin, on taipumus ajatella tulevaa nykyisyyden jatkumona. Siksi on niin hankalaa ajatella tästä hetkestä poikkeavaa tulevaisuutta. Esimerkistä käy koronapandemia.

"Vaikka globaali pandemia on skenaarioiden peruskauraa, tuli se kaikkine seurauksineen jossain määrin yllätyksenä", Ruotsalainen sanoo.

Myös Ylen strategia-asiantuntija **Silja Tenhunen** sanoo, että journalismin tulevaisuuden ennustaminen on hyvin vaikeaa. Ennakointi voi kuitenkin hänen mielestään onnistua esimerkiksi kiinnittämällä huomiota ihmisten arvoissa ja asenteissa tapahtuviin muutoksiin.

"Vain muutama arvo on muuttunut suomalaisilla 20 vuodessa selvästi. Vaikkapa aamuvirkkuutta ei pidetä enää yhtä arvostettavana kuin isovanhempamme pitivät."

Tenhunen nostaa esiin myös yhteiskunnan polarisaation, joka on hänen mukaansa muun muassa rapauttanut luottamusta instituutioihin. Tämän vuoksi journalismissa on Tenhusen mukaan entistä oleellisempaa perustella, ketkä pääsevät ääneen ja mitä arvoa eri osapuolten kuulemisella on.

Journalismin tulevaisuutta ennakoitaessa tulisi huomioida myös ihmiset, joille journalismia tehdään. Tämä tarkoittaa muun muassa väestörakenteen, perhemyötojen ja ihmisten ajankäytön muutosten tarkastelua. Tenhusen mukaan media ei ole esimerkiksi vielä kunolla havahtunut siihen, että yhden hengen talouksien määrä on kasvanut viime vuosina erittäin paljon.

"Tällaiset asiat olisi hyvä pystyä ennakoimaan, koska ne vaikuttavat siihen, mitä yleisö journalismilta odottaa."

Lisäksi Tenhusen mielestä tulisi seurata sitä, miten media muuttuu itse. Oppia voidaan ottaa maailmalta. Esimerkiksi tilattavat uutismediat ovat strategia-asiantuntijan mukaan hyötäneet kovasti seuraamalla norjalaisen paikallisjournalismin siirtymistä verkkoon.

JOSKUS TULEVAISUUTTA ONNISTUTAAN arvioimaan tyrmistytävän oikein, mutta useammin vastaan tulee yllätyksiä ja erehdyksiä. Tulevaisuudentutkimuksen tavoitteena on Ruotsalaisen mukaan tarkkojen ennusteiden laatimisen sijaan pikemminkin arvioida vaihtoehtoisia tule-

Silja Tenhunen

- Aloitti Ylen strategia-asiantuntijana tammikuussa 2022.
- Työskennellyt aiemmin niin toimittajana kuin johtotehtävissä kotimaisessa uutismediassa.
- Erikoistunut paikallis- ja aluemedian sisältöjen ja työprosessien kehittämiseen sekä toimintaympäristön seurantaan.

KUVAT: HANNA MAUNUKSELA

Juho Ruotsalainen

- Työskennellyt noin kymmenen vuoden ajan erilaisissa projektitehtävissä Turun yliopiston alaisuudessa toimivassa Tulevaisuuden tutkimuskeskuksessa.
- Tekee parhaillaan väitöskirjaa yrittäjätoimittajista.
- Valmistunut sosiologian maisteriksi Tampereen yliopistosta.

Vaikkapa aamuvirkkuutta ei pidetä enää yhtä arvostettavana, kuin isovanhempamme pitivät.

Silja Tenhunen, Ylen strategia-asiantuntija

vaisuudennäkymiä. Näillä skenaarioilla pyritään muun muassa rikastamaan tulevaisuudesta käytävää keskustelua.

Vaikka tarkkoja matemaattisia mallinnuksia ei tulevaisuuden ennustamiseksi enää juurikaan tehdä, vielä 1950–60-luvuilla niihin uskottiin laajalti. Tulevan ennustaminen matemaattisten mallien pohjalta hiipui, kun huomattiin, etteivät ennusteet pitäneet paikkaansa.

”Maailma on niin monimutkainen, että sen ennustaminen on lähes mahdotonta”, Ruotsalainen sanoo.

Monesti niin journalismin kuin muidenkin alojen tulevaisuutta hahmotetaan teknologisen kehityksen kautta. Mielikuvituksissamme tulevaisuuden tekevät ennen kaikkea uudet, nykyihmisen ajattelulle vieraat keksinnöt. Tämä näkyy Ruotsalaisen mukaan esimerkiksi siinä, miten media ja yritykset korostavat uusien keksintöjen merkitystä.

Lähestymiskulma on Ruotsalaisen mukaan yksinkertaistava, koska todellisuudessa teknologian käyttötavoilla on paljon suurempi merkitys. Hän sanoo, että uudet innovaatiot itsessään saavat hyvin harvoin muutoksia aikaan.

TULEVAISUUDEN ENNAKOINTI ON tutkijoillekin haastavaa. Siksi ei olekaan ihme, että moni journalismin muutos on ennustettu mediataloissa aivan päin mäntyä.

Silja Tenhunen mukaan monissa mediayrityksissä esimerkiksi uskottiin aikanaan, että lukijat haluavat tuottaa itse sisältöä. Tämä osoittautui myöhemmin vääräksi oletukseksi.

”Kun sosiaalinen media löi läpi ja mediatatit alkoivat löytää omaa ääntään verkossa, etenkin paikallismedioissa moni ajatteli, että jos annamme lukijoiden tuottaa sisältöä, omia uutisia ja omia tiedotteita verkkosivuille, se motivoi heitä ja lisää sitoutumista.”

Tenhunen kertoo uskoneensa vahvasti verkkopalvelujen personoinnin suosioon. Hän muistaa olleensa innoissaan siitä, miten ihmiset pääsisivät personoimaan sisältöä itselleen sopivammaksi. Kävi ilmi, että personointi kiinnosti lukijoita huomattavasti vähemmän kuin journalismin tekijöitä. Median on personoitava sisältö kuluttajille valmiiksi esimerkiksi tunnistamalla,

milloin käyttäjä on käynyt palvelussa viimeksi.

Utismediassa on uskottu Tenhunen ja tulevaisuudentutkija Ruotsalaisen mukaan vahvasti myös videoiden voimaan. 2010-luvun alussa innostus videoihin näkyi Ruotsalaisen mukaan esimerkiksi siinä, että erilaiset startup-yritykset perustivat koko toimintansa videotuotannon varaan.

”Facebook ajoi silloin ajatusta, että journalismin ja median tulevaisuus on videossa. Tämä tulevaisuus kaatui jo siihen, kun Facebook muutti algoritmiaan niin, ettei se enää suosinutkaan videoita yhtä paljon kuin aiemmin.”

”Sen sijaan live-lähetykset vakiinnuttivat paikkansa journalismissa”, Tenhunen sanoo.

Jotkut ilmiöt ovat niin yllättäviä, ettei niitä osata ottaa huomioon ennen kuin ne konkreettisesti tapahtuvat. Toisinaan syntyy myös utoppeja tulevaisuudenkuvia, jotka voivat kirjaimellisesti olla liian upeita toteutuakseen.

Esimerkiksi internetin tullessa tavallisten ihmisten ulottuville esiintyi Ruotsalaisen mukaan jonkin verran puhetta siitä, että internet muuttaisi perinteiset valtarakenteet ja hajauttaisi valtaa ruohonjuuritasolle.

”Sen sijaan on havaittu, että verkostojen hallitsemassa maailmassa valta keskittyy muutamalle globaalille suuryritykselle.”

Ruotsalaisen on yllättänyt myös se, millaiseen rooliin data on noussut. Hänen mukaansa aiemmin ajateltiin, että data auttaa ymmärtämään ihmisten tarpeita vaikkapa sitä kautta, että sen avulla voidaan räätälöidä mediasisältöjä. Kehitys menikin päinvastaiseen suuntaan niin, että aina ei tiedä, mihin omaa dataa käytetään.

Myös erilaisten konseptien ja sovellusten suosio on usein arvaamatonta. Silja Tenhunen veikkaa, että lähes kaikille suomalaista mediaa kehittäneille on ollut hienoinen yllätys, että näköislehdet ovat vielä 2020-luvulla valtavan suosittuja.

”Moni tykkää siitä, että verkossakin voi lukea journalismia, joka alkaa jostain ja päättyy jonnekin. Siinä välissä on selkeästi toimituksen tekemät painotukset siitä, että tämä sisältö on meidän mielestämme tärkeä ja iso, tämä on pienempi.”

Ruotsalaisen puolestaan yllätti Tiktokin suosio. Hän ei ollut osannut ajatella, että länsimaiden ulkopuolelta Kiinan kaltaisesta autoritaarisesta maasta voisi tulla globaali somejätti.

Henkilökohtaisella tasollakaan uudet asiat eivät aina aluksi vakuuta. Silja Tenhunen kertoo, että ei itse välittänyt alkuun ollenkaan podcasteista. Hän kertoo ihmetelleensä, miksi kuuntelisi jotain, joka ei ole radio-ohjelma eikä musiikkia.

Nykyisin Tenhunen myöntää intohimoisena amerikkalaisen jalkapallon seuraajana kuuntelevansa kaikkia suomalaisia NFL-podcasteja.

ENNUSTUKSET TULEVASTA OVAT toisinaan käyneet toteenkin, ainakin osittain. Juho Ruotsalaisen

Journalismia tehdään tulevaisuudessa aiempaa enemmän todella kapeille kuluttajaryhmille.

Juho Ruotsalainen, väitöskirjatutkija

mukaan digitaaliseen mediaan liittyviä ennusteita on toteutunut jopa tarkalleen.

”Jo 1960-luvulta asti vallalla on ollut ajatus, että digitaalinen media antaa käyttäjille ennennäkemättömän mahdollisuuden hankkia itseä kiinnostavaa tietoa. Lisäksi sen avulla voi muodostaa yhteisten kiinnostusten kohteiden perusteella yhteisöjä. Tämä on toteutunut.”

Nicholas Negroponte kirjoitti vuonna 1995 ilmestyneessä kirjassaan *Being Digital*, miten tulevaisuuden sanomalehti räätälöidään vastaamaan kunkin uutiskuluttajan henkilökohtaisia tarpeita. Tämä arvio on toteutunut vain puolittain, sillä algoritmit ja niiden taustalla vaikuttava kaupallisen voiton tavoittelu ovat nousseet internetin keskeiseksi elementiksi.

Ruotsalainen sanoo, että tämäkin on todiste ennustamisen vaikeudesta. Vaikka jokin asia toteutuisi kutakuinkin ennusteen mukaisesti, usein muut, vaikeammin ennakoitavat kehityskulut muuttavat ilmiötä olennaisesti.

Poikkeuksiakin löytyy. Ruotsalaisen mukaan 2010-luvulla erityisesti Evgeny Morozov ja Jaron Lanier ennakkoivat tarkkanäköisesti nykyisen internetin ja globaalien digijättien vallan.

Silja Tenhusen mukaan on tähän päivään asti pitänyt paikkansa, että journalismia tarvitaan, vaikka muun tuotetun sisällön määrä kasvaa.

”Journalismi selvittää asioita yleisönsä puolesta, kontekstoi faktat ja pyrkii ennakoimaan uutisten vaikutuksia. Sille on yhä tilausta”, hän sanoo.

Enää journalismin kuluttamista ei kuitenkaan voida pitää itsestäänselvyytenä. Ajatus siitä, että opiskeluvuosien jälkeen perustetaan perhe, asetutaan aloilleen ja kiinnostutaan journalismista sekä ympäröivästä yhteiskunnasta, ei sellaisenaan Tenhusen mukaan päde.

”Elämänvaiheet eivät ole enää näin yksinkertaisia. Journalismi ei myöskään ole enää ainoa keino pysyä kärryllä siitä, mitä maailmassa tapahtuu.”

JONAIN PÄIVÄNÄ NYKYHETKESSÄ heitettyihin arvioihin voidaan palata ja tuumailla, mikä oli sattuvimmin sanottu ja missä jäi petraamisen varaa. Vaikka tulevaisuus on epävarma, sekä Juho Ruotsalainen että Silja Tenhusen uskovat journalismilla olevan tilausta jatkossakin.

Tenhusen näkee journalismissa jotain perustavanlaatuisia ja muuttumatonta. Uusia alustoja varmasti tulee ja niistä joidenkin suosio kasvaa, ➔

Keskisuomalainen uudisti printit mobiilin ehdoilla

Mediakonserni Keskisuomalaisen yli 80 lehteä ja sanomalehti *Karjalainen* uudistivat ulkoasunsa tänä keväänä. Uudistuksessa keskityttiin mobiiliin. Se on tulevaisuudessa normi, sanoo projektia vetänyt *Sunnuntai-suomalaisen* tuottaja Terhi Nevalainen.

Painettu sanomalehti on Nevalaisen mukaan ollut pitkään todella tehokas alusta journalismin tarjoiluun. Nyt ollaan vahvasti siirtymässä toisenlaiseen maailmaan.

”Meneillään on murrosjatkumo. Painopiste on hivuttautumassa vahvasti mobiiliin, mutta vielä ei olla siellä. Tässä kohtaa kehittämistyö on äärimmäisen mielenkiintoista.”

Mobiili tuo mahdollisuuksia ja haasteita. Jälkimmäisistä yksi on, että lehdet ovat saaneet uusia kilpailijoita.

”Miten journalismi pärjää ja pysyy kiinnostavana kaikessa some- ja striimauspalveluhetkessä? Välinettä pitää pystyä kehittämään sekä sisällön että muodon kannalta”, Nevalainen sanoo.

Toisaalta printtilehdillä on edelleen sitoutuneet lukijansa, mikä näkyy Nevalaisen mukaan esimerkiksi lukijapalautteesta jonkun palstan vaihtaessa printtilehdessä paikkaa.

Painettua sanomalehteä on yleensä uudistettu 5–10 vuoden syklillä. Nevalaisen mukaan uudistumistahdin on jatkossa kiihdyttävä, nyt kun journalismi elää entistä vahvemmin verkossa.

Oliko ulkoasu-uudistukseen johtanut muutos-paine peräisin journalismin alueelta vai jostain muualta?

”Verkkopuoli ja erityisesti mobiili vaativat jatkuvaa kehittämistä. Tämä tarve on varmasti ihan kaikilla medioilla”, Nevalainen toteaa.

Taustalla oli myös se, että Nevalaisen mukaan Mediatalo Keskisuomalainen on kasvanut voimakkaasti pitkän aikaa. Visuaalisuus on ollut hajanaista, kun uusia lehtiä on tullut konserniin.

Kun ulkoasua yhtenäistetään, saattaa lukijoissa herätä huoli siitä, kärsiikö paikallisuus.

”Mutta eihän se kärsi, esimerkiksi paikallislehtien sisällönhän tuottaa oma toimitus”, Nevalainen vakuuttaa.

Teknisellä ja visuaalisella yhtenäistämällä pystytään tehostamaan työskentelyä monin tavoin.

”Keskisuomalaiselle ja *Karjalaiselle* työskentelee yhteensä kuutensataa journalistia, jotka voivat käyttää aikansa paremmin teknisen hiplaamisen sijaan.”

Aiemmin printti ja verkko vaativat erilaisia tekstikoodauksia ja toisistaan poikkeavaa ele-

Tuottaja Terhi Nevalaisella on yli 20 vuoden kokemus journalismin tekemisestä. Yli 80 lehden ulkoasu uudistui tänä vuonna hänen johdollaan.

menttien asettelua. Muutos säästää Nevalaisen mukaan merkittävästi aikaa ja myös hermoja arkityössä.

Uudistuneen ulkoasun pitäisi Nevalaisen mukaan ohjata toimittajia myös selkeästi parempaan otsikointiin.

”Verkko-otsikot lyhenivät ja tulivat mobiilissa paremmin luettaviksi, printtiotsikot puolestaan pitenivät ja tulivat enemmän kertoviksi”, Nevalainen sanoo.

Juttujen yhteyteen tuli uudistuksen myötä entistä enemmän toimittajien kasvokuvia. Mistä tämä kertoo?

”Haluamme antaa itsellemme kasvot. Se on tapa kertoa luotettavasta sisällöstä ja viestiä siitä, että olemme oikeita journalisteja, oikeita ihmisiä. Lisäksi paikallisuus on tällaisella konsernilla tärkeää, ja kasvot tuovat tekijät vähän

läemmäksi lukijaa”, Nevalainen perustelee.

Reilut parikymmentä vuotta alalla ollut Nevalainen sanoo, että journalismin sisällöt ja toteuttamistavat ovat kehittyneet valtavasti.

”Ei tarvitse kauhean vanhoja lehtiä katsella, kun miettii, että tätä ei enää tehtäisi näin. Sisältö kehittyy hiljalleen, ei äkillisillä yhtenäisillä hyppyillä.”

Nevalainen pitää kertomista ihmisten perustarpeena. Ajoittain esiintyvät puheet journalismin kuolemasta tai auringonlaskun alasta ovat hänestä pötyä.

”Kerronta on perustavanlaatuinen osa kulttuuriamme, ja yksi sen vakiintunut muoto on journalismi. Muoto ja kanava voivat muuttua, ja nyt ollaan menossa kohti digitaalista, mutta uskon, että journalismin kysyntä ei lopu koskaan.”

Timo Muona

Terhi Nevalainen

- *Sunnuntaisuomalaisen* tuottaja vuodesta 2019.
- Työskennellyt reilun 20 vuoden ajan erilaisissa journalistissa tehtävissä *Karjalaisessa* ja *Väli-Suomen* mediassa.
- Koulutukseltaan filosofian tohtori.

toisten taas vähenee. Samaten muuttuu ihmisten ajankäyttö.

”Jatkossakin tarvitaan tekijöitä, jotka seuraavat yleisön puolesta, mitä maailmassa tapahtuu.”

Polarisaation takia paluuta yksinkertaisempaan maailmaan ei ole. Journalismilla on kuitenkin Tenhusen mukaan mahdollisuus osaltaan estää monimutkaista maailmaa muuttumasta kaoottiseksi.

Ruotsalainenkin uskoo tiettyjen asioiden säilyvän. Esimerkiksi luotettavuuden ja faktapohjaisuuden hän uskoo olevan journalismin peruspilareja myös tulevaisuudessa. Jatkossa journalismin rahoitus perustuu kuitenkin entistä enemmän tilausmaksuihin. Samalla kohderyhmäajattelu yleistyy.

”Journalismia tehdään tulevaisuudessa aiempaa enemmän todella kapeille kuluttajaryhmille. Tutkimuksissa on havaittu, että niitä on paljon helpompi

sitouttaa kuin suurta yleisöä.”

Varmuudella ei voi tietää, miten nuo kohderyhmät syntyvät. Niitä saatetaan muodostaa vaikkapa datan tai toimittajien oman kiinnostuksen perusteella.

Ruotsalainen uskoo myös, että erilaiset vähemmistöihin liittyvät aiheet, jotka ovat aiemmin jääneet journalismin agendan ulkopuolelle tai sen rajamaille, pääsevät tulevaisuudessa paremmin esiin.

Myös yleisön ja toimittajien välinen suora vuorovaikutus tulee Ruotsalaisen mukaan kasvamaan.

”Tiettyihin aihealueisiin erikoistuneet toimittajat tulevat hankkimaan yleisönsä itse, kuten jo nyt tapahtuu Substack-utiskirjealustalla. Se on tällä hetkellä ehkä semmoinen heikko signaali, joka varsinkin Suomessa on aika aluillaan, mutta voi yleistyessään muuttaa journalismia paljonkin.” ●

Tietoyhteiskuntaa tulkitakseen on ymmärrettävä dataa

Journalisti teki vuonna 2012 jutun journalismin nuorista lahjakkuuksista, ja yksi heistä oli silloin uransa alkutaipaleella ollut **Jens Finnäs**. Nyt kymmenen vuotta myöhemmin olimme häneen uudestaan yhteydessä samoin kysymyksiin.

Nykyään 38-vuotiaan Finnäsin matka datajournalistiksi alkoi 2010-luvun vaihteessa hänen kuultuaan yhdysvaltalaisista toimittajista, jotka olivat opetelleet koodaamista ja alkaneet käyttää sitä työssään. Hyvän matikkapään omannut Finnäs inspiroitui heistä ja halusi tehdä samaa. Vastavalmistuneena journalistina hän perusti blogin nimeltä *Dataisti* ja alkoi tehdä ensimmäisiä artikkeleitaan.

Vuonna 2011 Finnäs muutti Ruotsiin, jossa hän on asunut siitä lähtien. Ruotsissa Finnäs perusti ensin datajournalismiin perehtyneen freelance-toimiston Journalism+++. Nykyään hän toimii paikallisia, datapohjaisia ja pitkälle automatisoituja uutisia tarjoavan uutissivusto *Newswothyn* toiminnanjohtajana.

Sanoit kymmenen vuotta sitten, että kaikki mielenkiintoinen journalismissa tapahtuu verkossa. Oletko vielä samaa mieltä?

”Tänä päivänä jako printin ja internetin välillä tuntuu etäiseltä. Uskon printin säilyvän osana

KUVAKAAPPAAUS JOURNALISTIN JUTUSTA

Datavelho. Jens Finnäsin työpaikka on Sveriges Radio. Suomessa hän on tehnyt töitä muun muassa Ylelle, Hufvudstadsbladetille ja Journalistille, Ruotsissa esimerkiksi Aftonbladetille ja Svenska Dagbladetille.

Jens Finnäs, 28: Kaikki kiinnostava tapahtuu verkossa

”Halusin jo lapsena olla toimittaja, tein naapureille omaa lehteä. Yläasteella ja lukiossa kiinnostuin tietokoneista. Viime vuosina olen onnistunut yhdistämään ohjelmoinnin ja journalismin, ja olen profiloitunut datajournalistiksi. Koen olevani onnekas: Jos googlaa sanan datajournalismi, minun nimeni nousee nopeasti esiin. Se on avannut paljon ovia. Tällä hetkellä teen 70-prosenttisella työ sopimuksella töitä Sveriges Radiolle Tukholmassa. Tehtäväni on levittää tietoisuutta datajournalismista ja tehdä projekteja eri toimistusten kanssa. Lisäksi teen freepohjalta töitä sekä ruotsalaisiin että suomalaisiin tiedotusvälineisiin. Minusta on selvää, että tällä hetkellä kaikki journalismin kannalta mielenkiintoinen tapahtuu verkossa. Se, onko meillä tulevaisuudessa paperilehteä, ei ole minusta kiinnostava kysymys. Kuluttajana minua ei printtimedian kuolema häiritse, vaikka tietysti ymmärrän, että se olisi

mediataloille taloudellinen haaste.

En näe datajournalismia minään kaupallisen median pelastajana, mutta valtava käyttämätön potentiaali siinä on. Näen sen myös osana suurempaa kehitystä.

Aiemmin toimittajat on nähty lähinnä tiedonvälittäjinä, mutta tulevaisuudessa voisimme olla myös niin sanottuja tiedonsäilyttäjiä. Tähän asti olemme tottuneet prosessoimaan itse valtavia määriä tietoa, mutta nyt on mahdollista, että viemme verkkoon raakaa tekstiä. Siitä massasta voi tehdä vaikka mitä. Esimerkiksi Los Angeles Times tekee ilmiömäisen hienoa rikosseurantaa tallentamalla jokaisen kaupungissa tapahtuneen henkirikoksen verkkotietokantaan.

Minulle datajournalismista on ollut valtavasti hyötyä. Jos lähetän freelancerina juttuehdotuksen päätoimittajalle ja kerron, että olen toimittaja ja pidän kirjoittamisesta, reaktio on olematon. Jos taas sanon, että olen toimittaja ja pidän excelistä, olen heti kiinnostavampi. Uskon, että tulevaisuutta on yhä enemmän ja enemmän se, että toimittajat istuvat alas koodaajien kanssa ja miettivät, mitä yhdessä voidaan tehdä. Vielä ollaan liikaa kiinni ajattelussa, että jutun pitää muodostua 3 000 merkin leipätekstistä ja faktalaatikosta.”

Jens Finnäsiä haastateltiin Journalistissa 15/2012.

mediamaisemaa, mutta vain yhtenä osana sitä. Journalismin kiinnostavuuden määrää sisältö, ei muoto.”

Mitä ajattelet journalismin tulevaisuudesta nykyään?

”Aikaisemmin käytiin keskustelua siitä, pystyykö journalismilla ansaitsemaan verkossa rahaa vai ei. Nykypäivänä tiedämme sen olevan mahdollista – ei vain klikkiotsikoilla ja pinnallisella sisällöllä, vaan myös järkevällä raportoinnilla. Viime vuodet ovat osoittaneet, että vakavalle sisällöllekin on tilausta. **Donald Trumpin** presidenttiys oli herätys siihen, kuinka tarpeellista ja tärkeää oikea tieto on, ja se on vahvistanut journalismin identiteettiä.”

Miten datajournalismi on muuttunut kymmenen viime vuoden aikana? Entä kuinka kuvittelet sen muuttuvan seuraavan vuosikymmenen aikana?

”Aiemmin datajournalismissa annettiin paljon painoarvoa esittämistapojen visuaalisuudelle, ja monet projektit olivat paljon hausکمپia ja opettavaisempia niiden tekijöille kuin yleisölle. Nykyään datajournalismi on paljon selkeämpää. Mielestäni datataidot eivät ole sen tärkeämpiä toimituksissa kymmenen vuoden päästä kuin nytkään. Voidaksemme tulkita tietoyhteiskuntaa jossa elämme, meidän on osattava tulkita dataa.”

Sanoit kymmenen vuotta sitten, että uskot toimittajien tekemän tulevaisuudessa tiivistä yhteistyötä koodaajien kanssa. Onko näin tapahtunut?

”Kyllä ja ei. Olemme nähneet tästä hyviä esimerkkejä erityisesti uutisgrafiikoissa. Myöskään monet kansainväliset tietovuodot eivät olisi olleet mahdollisia ilman koodaajien apua. Olisin kuitenkin toivonut näkeväni asiassa enemmän rakenteellista muutosta. Sellaisetkin toimitukset, jotka tekevät Ruotsin parhainta datajournalismia, luot-

KUVA: JOHANNA HANNO

Jens Finnäs in miehestä datajournalismi on tullut osaksi normaalia journalismia. ”Nykyajan uutistoimituksista pitää löytyä vähintäänkin perustaidot datajournalismista.”

tavat sen suhteen enemmän lahjakkaisiin yksilöihin kuin yhteistyöhön.”

Mikä on mielestäsi journalismin kipukohta tällä hetkellä?

”Sota totuuden puolesta. Vaikka myönteistä kehitystä on tapahtunut esimerkiksi luottamuksessa journalismiin, totuuden tavoittelu on syvästi vaikeutunut disinformaation ja algoritmien logiikan vuoksi. Ne suosivat vastakkainasettelua ja tunteita faktojen sijaan.”

Kristiina Baltzar

Journalistin ohjeet torjuvat huonosti rasismia. Tulkinnanvaraa jää paljon, sanoo Farhia Omer.

Kristiina Baltzar, teksti • Juha-Pekka Huotari, kuva

Journalismin itsesääntelyä ohjaavat *Journalistin ohjeet* käsittelevät vain niukasti rasismia. Kuuluuko vähemmistöjen ääni riittävästi journalismin itsesääntelyssä? Entä kuinka herkästi journalistit havaitsivat rakenteellista rasismia?

Journalistin selvityksen mukaan Julkisen sanan neuvosto käsitteli 22 rasismiin liittyvää kantelua vuosina 2010–2021. Näistä 14 oli vapauttavia päätöksiä ja kahdeksan langettavia. Selvityksen perusteella rasismiin liittyviä kanteluita tehdään vähän suhteessa siihen, kuinka suuresta yhteiskunnallisesta ongelmasta on kyse.

JSN ei tilastoi eri aiheiden tai kohtien perusteella tehtyjä päätöksiä, joten rasismiin liittyviksi kanteluiksi laskettiin ne JSN:n verkkosivuilta hakusanalla ”ihmisarvo” saadut päätökset, joiden voi tulkita käsittelevän rasismia. Laskuihin otettiin mukaan vain toimitukselliseksi materiaaliksi luokiteltu sisältö ja jätettiin pois yleisön tuottama sisältö, jota käsitellään *Journalistin ohjeiden* liitteessä.

Langettavia päätöksiä annettiin esimerkiksi etnisen taustan asiaankuulumattomasta esiintumisesta, pakolaisiin, jopa lapsiin, kohdistuneista tappokehotuksista sekä rasististen ja loukkaavien ilmaisujen käyttämisestä.

Journalistin ohjeissa rasismia käsitellään ainoastaan kohdassa 26. Se kuuluu näin:

”Jokaisen ihmisarvoa on kunnioitettava. Etnistä alkuperää, kansallisuutta, sukupuolta, seksuaalista suuntautumista, vakaumusta tai näihin verrattavaa ominaisuutta ei pidä tuoda esiin asiaankuulumattomasti tai halventavasti.”

Kohta 26 ei kuitenkaan määrittele, mitä asiaankuulumattomalla tai halventavalla kohtelulla tarkoitetaan. Julkisen sanan neuvoston varajäsen **Farhia Omer** näkee, että *Journalistin ohjeiden* kohta 26 jättää paljon tulkinnan varaan. Hän muistuttaa, että tapamme nähdä ja kokea asioita on yksilöllistä.

”On vaikea tietää, mikä on kenellekin asiaankuulumatonta ja halventavaa”, hän huomauttaa.

”Olen ansainnut itselleni paikan neuvostossa, mutta koen yhä tarvetta todistella ja oikeuttaa kuulumistani.”

Farhia Omer, JSN:n varajäsen

JULKISEN SANAN NEUVOSTON puheenjohtaja **Eero Hyvönen** myöntää, etteivät *Journalistin ohjeet* kata rasismia kaikkia esiintymismuotoja, kuten rakenteellista rasismia. Ohjeet päivitetään syksyllä 2022 käyttäen apuna keväällä kerättyjä yleisökommentteja. Vielä ei ole tietoa, tuleeko kohtaan 26 muutoksia.

Hyvönen näkee kuitenkin, että *Journalistin*

ohjeiden muuttaminen tuskin yksinään riittää. Hänen mielestään tärkeintä rakenteellisen rasismien torjunnassa olisi palkata toimintoihin ihmisiä erilaisista taustoista.

”Tämä monipuolistaa myös asiantuntijaverkostoja, kun toimitus tekee juttuja rakenteellisesta rasismista”, Hyvönen toteaa.

Julkisen sanan neuvostoa ei ole ikinä johtanut etniseen vähemmistöön kuuluva henkilö, ja sen jäsenetkin ovat olleet pitkälti kantasuomalaisia. JSN ei tosin listaa jäsentensä alkuperää.

Farhia Omer on yksi harvoista etniseen vähemmistöön kuuluvista, jotka ovat saaneet paikan neuvostossa. Hän kirjoittaa anti-rasistiseen ja feministiseen *Pilke*-lehteen. Poliitiikkaa ja hallintoa opiskeleva Omer kertoo kohtaavansa kovia paineita paitsi neuvoston jäsenenä myös Suomessa asuvana mustana naisena.

”Olen ansainnut itselleni paikan neuvostossa, mutta koen yhä tarvetta todistella ja oikeuttaa kuulumistani. Tämä ei tosin ole mitään uutta, vaan päähänpinttymä, jonka rakenteellinen rasismi on iskostanut.”

Rasismia journalismissa tutkineen **Teun A. van Dijk**in mukaan mediassa yhteiskunnallisista asioista pääsevät puhumaan lähinnä valkoiset ihmiset. Näin journalismi lisää epätasa-arvoa. Journalismiin on juurtunut rasistisia rakenteita, prosesseja ja työtapoja, esimerkiksi se, että asiantuntijoiksi valitaan usein kantasuomalaisia.

Rakenteellinen rasismi heijastuu Omerin mielestä myös Julkisen sanan neuvoston kokoonpanoon. Yhteiskunta on rakennettu siten, että huomattava määrä vähemmistö-

Farhia Omerin, 22, mielestä journalismissa tulisi huomioida eriarvoisuuden moniulotteisuus. "Rasismissa on enemmän kyse vallasta ja sen tuottamisesta kuin väristä. Se on hierarkia, joka on luotu oikeuttamaan ihmisten hyväksikäyttöä. Se on kokonainen järjestelmä, josta asenteet, uskomukset ja käyttäytymismallit juontuvat."

taustaisia ihmisiä jää usein yhteiskunnallisten instituutioiden ulkopuolelle.

TULISIKO JOURNALISMIN OLLA antirasistista eli pitäisikö sen aktiivisesti ehkäistä rasismia? Eero Hyvönen ei osaa äkkiseltään vastata.

"Ei sen ainakaan rasistista pidä olla. Rasismin tunnistamisessa puolestaan on työsar- kaa meillä kaikilla", hän sanoo.

Hyvönen ei kuitenkaan näe, että neuvos- tolla olisi paljoa vaikutusvaltaa rakenteelli- sen rasismin torjunnassa.

Farhia Omer on eri mieltä.

"JSN:n päätökset ovat selkeitä kannanotto- ja, eli vastuu on suuri, niin hyvässä kuin pahassa."

Omerin mielestä niin Julkisen sanan neu-

voston toiminnan kuin journalisminkin pi- täisi olla antirasistista. Se tarkoittaa, että pyritään tuomaan näkyviin ja purkamaan ajattelutapoja, toimintoja ja käytäntöjä, jotka ovat yhteiskunnassa aikaisemmin johtaneet epätasa-arvoon. Antirasismi pohjautuu sii- hen, että rasismin rakenteellisuus ja läsnäolo kulttuurissa ja käytännöissä tiedostetaan.

Antirasismista irtisanoutuminen ei ole neutraali näkemys vaan yhteiskunnan epä- tasa-arvoa lisäävä suhtautumistapa.

"Antirasismien ajatellaan olevan puolueel- lista, vaikka se päinvastoin pyrkii purkamaan ihmisten puolueellisuutta", Omer sanoo.

Omer kertoo, että tietoinen kirjoittami- nen, jossa sanojen merkityksiä mietitään syvemmin, on jokaiselle toimittajalle hyvä

työkalu antirasistisen journalismin edistämi- sessä. Hän selittää esimerkiksi, kuinka ilmaus "etnisen vähemmistön edustaja" on yleisesti hyväksytty journalismissa, vaikka se pelkistää ihmisen oman ryhmänsä puhemieheksi sen sijaan, että häntä katsottaisiin yksilönä.

Kaikkien journalistien tulisi miettiä, kenet he näkevät yleisönä. Onko yleisö valkoinen keskiluokkainen mies vai voisiko asioista kir- joittaa myös muista näkökannoista? Sanoilla on voimaa luoda todellisuutta.

Antirasistinen journalismi ei Omerin mie- lestä voi kuitenkaan jäädä vain yksittäisen toimittajan harteille. Sen tulisi olla tiimityös- kentelyä, jossa kaikki rivitoimittajista kustan- tajiin pyrkisivät yhdessä antirasistiseen toi- mintaan. ●

Printtilehden kuolemaa on ennustettu kauan, mutta hautajaisia on turha vielä suunnitella. Nämä asiat pitävät printin kannattavana tulevaisuudessakin.

Silja Kinnunen, teksti • Jussi Jääskeläinen, kuvitus

1.

KOHDEYLEISÖ

Paperinen lehti palvelee useita eri käyttäjäryhmiä, vaikka usein tilaajat ovatkin vanhempaa väestöä. Sanomalehtien lisäksi printtinä ilmestyvät niin harrastuslehdet, naistenlehdet, sisustuslehdet kuin muutkin aikakauslehdet.

A-lehtien brändi- ja medialiiketoiminnan johtaja **Anna Ruohonen** ei näe paperisen lehden tilannetta tuhoon tuomituna.

”Kuten muukin mediasisältö, myös printti on osa elävää mediaa, jossa on erilaisia kulutettavia tuotteita”, hän sanoo.

”Motiiveja paperilehden lukemiseen ja tilaamiseen on erilaisia, ja siksi myös yleisöä palvellaan eri tavoin. Esimerkiksi sisustuslehdissä paperi on välttämättömyys halutulle visuaaliselle kokemukselle, samalla tavoin kuin käsityölehtien kaavoille ja ohjeille.”

Joissakin genreissä printin kannattavuus on pysynyt samana tai jopa noussut. Tilastokeskuksen mukaan yli 45-vuotiailla suomalaisilla aikakauslehtien säännöllinen lukeminen on yleistynyt parinkymmenen viime vuoden aikana. Painettu sanomalehtikin tavoittaa edelleen Kansallisen Mediatutkimuksen mukaan yli puolet suomalaisista.

2.

VISUAALISUUS JA BRÄNDI

Kuluttajia ajaa nyt vastuullisuus, kotimaisuus ja arjen luksus (VTT 2021). Jatkuvan kiireen vastapainona on wellness-kulttuuri, ja erityisesti aikakauslehtien parissa halutaan rentoutua ja inspiroitua. Monelle printti tarjoaa tärkeän ja erityisen lukuhetken arjen keskellä.

Tällä hetkellä painetussa mediassa miellyttävät viimeistelty ulkoasu, laadun tuntu ja ”high-end”. Anna Ruohosen mukaan esimerkiksi lehtien kannet ovat muuttuneet pelkistetyimmiksi ja yleinen ulkoasu linjakkaammaksi. Myös monet paikallislehdet ovat päivittäneet ulkoasunsa aikaan sopiviksi.

”Lisäksi paperi on muuttunut mattamaisemmaksi entisen kiiltävän sijaan. Trendinä on kirjamainen tyyli, jota näkee esimerkiksi erikoislehdissä”, Ruohonen sanoo.

”Kuratoidulla ja äärellisellä sisältövalikoimalla on kuluttajansa kuten digilläkin. Samalla tavoin jotkut kuuntelevat albumeita ja jotkut yksittäisiä kappaleita.”

Printtilehden visuaalinen hierarkia on Ruohosen mukaan useille lukijoille tärkeä, koska se helpottaa asia- ja viihdesisällön erottamista toisistaan. Valinnan mahdollisuus printin ja digin välillä on siis hyvä säilyttää.

3.

HIDAS JOURNALISMI

Jo reilu vuosikymmen sitten *Helsingin Sanomissa* kauhisteltiin pikaruokajournalismia, lukijasuhteen puutetta ja sisällön automatisaatiota (HS 24.1.2010). Toimittaja **Tanja Aitamurto** pohti, onko hitaalla ja merkityksellisellä journalismilla tulevaisuutta.

Ilmeisesti on. Nopeassa uutisoinnissa digi on luonnollisesti voittanut printin, mutta hidas kulutus elää edelleen. Esimerkiksi *Suomen Kuvalehden* printin parissa viihdytään keskimäärin 80 minuuttia, kun taas sen digiversiossa noin 1,1 minuuttia.

Hitaan journalismin yhdistyksen perustaman *Long Playn* uutiskirjeellä on 16000 omistautunutta tilaajaa, ja 12 vuosittain julkaistavaa singleä keräävät ylistystä somessa. *Long Play* uskoo, että suomalaisia kiinnostaa lukea perusteellista ja hyvin kirjoitettua journalismia digitaalisessa muodossa. Samaa ideaa kannattaa hitaan somejournalismin mediatalo Rare Media, jonka kestävä kehityksen projekteja ovat lähteneet tukemaan useat säätiöt.

4.

HINTA

Jotta printti pysyy elinvoimaisena, hinnan on pysyttävä kohtuullisena, sillä nuorten kulutustottumukset eivät noudata samaa kaavaa kuin vanhempien ikäluokkien. Jos nyt printin hinta kallistuu jakelun hinnan kasvaessa, ollaan kuoleman spiraalin tiellä, ennustaa Postin entinen tutkimusjohtaja **Heikki Nikali**. Euroopan unioni on linjannut loppuvuonna 2021, että lehtien ja kirjojen arvonnalisävero voidaan laskea jatkossa nol- laan. Jos Suomi linjaa samoin, vuonna 2012 alkanut alamäki loivenee hieman. ●

Nykynuorilla on varaa valita

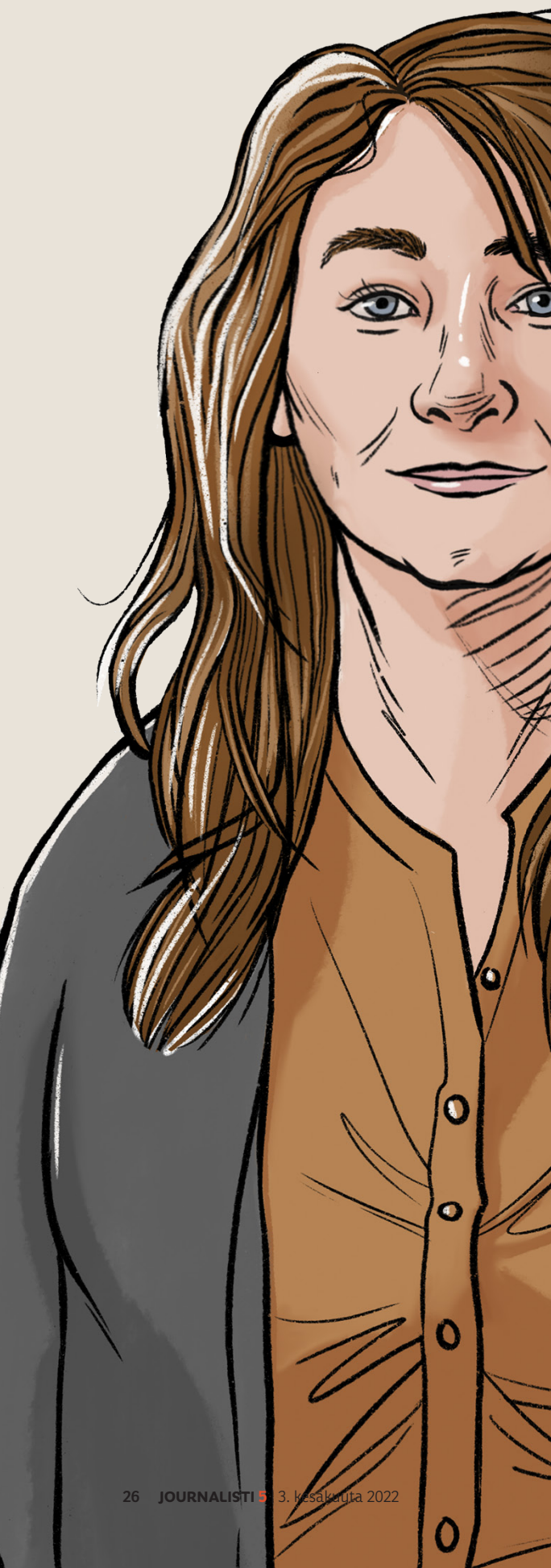
Näin 20-vuotiaana digiajan journalisti opiskelijana printtilehti on harvinaista herkkua ja luksusta sekä henkisesti että taloudellisesti. Loputtomien algoritmien tuputusten keskellä on rauhoittavaa, kun lehti on vain tietyn mittainen, ei heitä ilmoitusta uusimmasta sodan käännteestä eikä sisällä raivontäyteistä kommenttiboksia. Sinistä valoakaan ei ole.

Printti on kuitenkin kallis, ja nopeista uutisista ei ole järkeä pulittaa, kun ne saa ilmaiseksi. Pidemmästä feature-sisällöstä kuitenkin maksaisin mielelläni. Hinnan on oltava järkevä, jotta pienituloisen nuori aikuinen maksaisi.

Halua maksaa hyvistä sisällöistä nimittäin löytyy; sen osoittaa erilaisten suoratoisto- ja Youtube-tilausten suosio. Nykynuoriso maksaa jopa eroottisesta sisällöstä ja podcasteista, mikä olisi vielä muutama vuosi sitten kuulostanut täysin absurdilta.

Printin on oltava uniikki, jos nuoret halutaan sen pariin. Esimerkiksi uudet trendit ja tyyli löytyvät somesta jo kuukausia ennen aikakauslehden painoa. Omintakeista, visuaalista, laadukasta ja journalistista printtisisältöä taas ei tulisi saada muualta. ●

Silja Kinnunen

Rakastan työtäni paikallislehdessä, mutta silti panikoin, kirjoittaa journalistiikan maisteriopiskelija Marjo Alste

Marjo Alste, teksti • Hanna Lahti, kuvitus

Tammikuussa 2020 sain ensimmäisen vakituisen työpaikkani *Urjalan Sanomista*, pienestä pirkanmaalaisesta paikallislehdestä. Hypin riemusta. Puoli vuotta ammattikorkeakoulusta valmistumiseni jälkeen olin saanut haaveilemani vakituisen työpaikan, vaikka meitä opiskeluaikana peloteltiin pelkillä määräaikaisuuksilla.

Kaikki eivät ole suhtautuneet työhön pikkulehdessä yhtä innostuneesti. Miksi olen töissä paikallislehdessä enkä mennyt maakuntalehteen, tiedusteli kunnallisessa luottamustoimessa toimiva haastateltava jututtaessani häntä ensimmäistä kertaa.

”Maakuntalehdessä sinua oikeasti luettaisiin”, hän letkautti. Tuolloin kommentti huvitti.

Enää kysymys ei naurata, sillä myös joidenkin kollegoiden on ollut vaikea sisäistää, että paikka pienessä lehdessä on monelle lottovoitto. Paitsi ystäviltäni, myös kollegoilta olen saanut kuulla tiedusteluja siitä, löytyykö pienestä kunnasta muuta uutisoitavaa kuin kaavamuutokset, jotka eivät kiinnosta ketään. Koskaan ei uutispäivä ole ollut niin hiljainen, että päivän ainoa skuuppi olisi ollut tietä ylittävä siili – tästäkin on naureskellen kyselty.

Onneksi osa kollegoista arvostaa myös meitä paikallislehti-ihmisiä, jotka pakerramme omilla alueillamme emmekä näy sen ulko-

Journalismin alalla näkyvyys ja isot yleisömäärät tarkoittavat merkittävyyttä. Näillä mittareilla pikkulehden toimittaja ei ole merkittävä.

puolella. Kollegoiden tuki on meille pienille äärimmäisen arvokasta. Hurras, kun valtakunnallisesti tunnettu toimittaja puhelinkeskustelussamme paljasti, kuinka hän aina urapolustaan kertoessaan mainitsee ylpeänä saaneensa ensimmäiset kokemukset ja opit maakuntalehdestä.

OLEN TÄYDELLISEN TYYTYVÄINEN työhöni ja urani on tähän mennessä edennyt toivomallani tavalla. Samalla panikoin. Minulle paikallislehti on hyvä paikka rakentaa ammatti-identiteettiä ja journalistista osaamista, mutta tiedän myös, etten tule eläköitymään nykyisestä työstäni. En ole vielä täyttänyt kolmeakymmentäkään, joten työuran rakentamiselle on aikaa vielä vuosikymmeniä. Silti valvon öisin ja stressaan urakehitystäni. Se jopa hieman hävettää. Mistä syntyy pakonomainen pelko siitä, että urakehitykseni nuupahtaa?

Pohdin, johtuuko paine omasta kunnianhimostani vai tuleeko se alan sisältä. Journalismin alalla näkyvyys ja isot yleisömäärät tarkoittavat merkittävyyttä. Näillä mittareilla pikkulehden toimittaja ei ole merkittävä. Siksi pelkään, etten ole saanut riittävästi jalkaa oven väliin, jotta kiinnostavia töitä riittäisi myös jatkossa. Koen, etten pysty ennustamaan urapolkuani ja mietin, missä määrin kykenen edes vaikuttamaan siihen.

En ole ainoa, jolle ura-ajatukset aiheuttavat unettomuutta. Aihetta pohtivat myös *Lähtöjä median ammattipoluille* -tutkimuksen opiskelijahaastateltavat. Heitä valvotti vakituiseen toimeentulon epävarmuuden lisäksi pelko siitä, ettei työura etene omien kiinnostuksen kohteiden mukaisesti. Haastateltavat pelkäsivät juuttuvansa ikuisesti puuduttaviin hommiin tai tipahtavansa arvoasteikossa nykyistäkin tymeämpiin tehtäviin, vaikka unelmahommat olisivat joltain aivan muuta.

Jokaisesta journalistista ei voi tulla koko kansan tuntemaa tähtitoimittajaa, eikä tarvitsekaan. *Journalistin* toimittaja **Marja Honkonen** muistutti viime joulukuun pääkirjoituksessaan osuvasti siitä, kuinka myös tähtihetkien välissä tehty työ on arvokasta. Siksi minäkin kirjoitan paikalliselle yleisölleni uutisia, joilla ei ole valtakunnallista arvoa. Mutta eteneekö pieni, hiljainen työjuhta urallaan?

ME MILLENIAALIT SEURAAMME menestyneitä kollegoita Instagramissa ja Twitterissä pohtien, kuinka ihmeessä meidän tulisi brändätä itseämme, jotta omakin uramme lähtisi nousukiitoon. Mikäli en ole avoimesti kunnianhimoinen ja joka kanavassa esillä, näytänkö ulospäin laiskalta ja esihenkilöiden silmissä epäkiinnostavalta työntekijältä? Kuinka härskesti tunnettuutta voi ja saa tavoitella, jotta urakehitys olisi itselle suotuisa eikä kunnianhimo kääntyisi negatiiviseksi? Itsensä brändäyksen kanssa kipuileva nuori toimittaja uupuu ennen kuin on päässyt urapolulla metriäkään eteenpäin.

Jotta ura etenisi, minun pitää näyttää hyvältä myös kollegoiden silmissä. Avun pyytäminen on vaikeaa. Olen penkonut tulevan jututukeikan taustoja vapaa-ajallani sen sijaan, että kysyisin apua ja tarppeja kokeneemalta kollegalta. En halua myöntää tietämättömyyttäni, koska pelkään, että jään työyhteisön mieleen epävarmana tekijänä.

Pakonomainen tarpeeni selvittää yksin on typerää, kun vieressä istuu koko ajan tuttu kollega, joka ei ole pelkkä nimi pikkujoulu-listassa. Pienessä lehdessä työkaveria voi kirjaimellisesti kiskaista hihasta, kertaakaan en ole tullut purruksi.

Monelle paikallislehti on alan unelmatyö. Ei pidä unohtaa tai ylenkatsoa kollegoita, jotka tekevät pienissä lehdissä pitkiä, merkittäviä työuria. Kollegat, jotka ovat tehneet lehdessä pitkän uran ja tuntevat kaikki pitkään pureskellun kuntakiemuran osaset, ovat aarre paitsi paikalliselle yleisölle, myös meille noviseille.

Nuorelle toimittajalle paikallislehden merkitys ei synny klikkausten tai valtakunnallisen näkyvyyden kautta. Tärkeintä on paikallislehden työyhteisö, joka sisäisen skuuppikilpailun sijaan puskee eteenpäin ja opastaa, kun eteen iskee pulma. Se luo tärkeää me-henkeä ja tuo tunteen, että meillä pienillä on merkitystä ja paikka alalla.

Minut paikallislehdet ovat opastaneet journalismiin. En vielä tiedä, missä työskentelen kymmenen vuoden kuluttua. Olen seikkailunhaluinen ja jonain päivänä kokeilen, mitä muuta ala voi tarjota. Kenties palaan sen jälkeen pieneen lehteen ja heilutan jälleen korkealla paikallisjournalismin lippua ja oppeja. ●

Espoosta kotoisin oleva Maija Liuhto on asunut ulkomailla 16 vuotta. Suomessa hän käy yleensä kerran tai kaksi vuodessa. Silloin hän tapaa äitiään ja ystäviään: "Olen ollut niin kauan poissa, että Suomessa tunnen itseni ulkomaalaiseksi."

Toimittaja Maija Liuhto palasi viime syksynä Kabuliin. Nyt hän kertoo, miten toimittajan työ on muuttunut Talibanin paluun jälkeen

Anni Kavander, teksti • Juha-Pekka Huotari ja Bilal Yousufi, kuvat

Elokuun 15. päivänä vuonna 2021 Afganistanin pääkaupungissa Kabulissa herättiin kaaokseen. Yhdysvaltain armeijan joukot olivat vetäytyneet, ja äärijärjestö Taliban valtasi pääkaupungin.

Pian Suomen mediaan tulvi kuvia Kabulin lentokentältä, jossa paniikissa olevat ihmiset yrittivät paeta maasta. Epätoivoisimmat roikkuivat liikkuvissa lentokoneissa. Länsimaat kiirehtivät evakuoimaan omiaan, lehdistä kerrottiin Suomeen paenneiden pakolaisten tarinoita.

Etelä-Aasian-toimittaja **Maija Liuhto** katseli joukkopaniikkia televisiosta Suomessa. Seuraavana päivänä hän palasi kotiinsa Pakistaniin ja alkoi valmistella matkaa kohti Afganistanin rajaa. Ennen sitä Liuhto vieraili Islamabadissa pakolaisleirillä, jossa häntä odotti täysin päinvastainen todellisuus.

Leirissä liehuivat Talibanin liput, ja afganistalaiset pakolaiset iloitsivat 20-vuotisen sodan loppumisesta. He olivat valmiita palaamaan koteihinsa.

”Laskeuduin täysin sodan toiselle puolelle ja kirjoitin uutisen näiden ihmisten näkökulmasta. Suomalaiselle yleisölle tämä oli varmasti hämentävää luettavaa”, Liuhto kertoo.

MAIJA LIUHTO ON TYÖSKENNELLYT Afganistaniin ja Pakistaniin erikoistuneena freelancetoimittajana kuusi vuotta, joista ensimmäiset kolme hän asui Kabulissa.

Liuhto raportoi Afganistanista viimeisen kerran vuonna 2018 ja muutti sen jälkeen rajan toiselle

puolelle Pakistaniin. Seuraavan kerran hän astui Afganistanin maaperälle syksyllä 2021, kolme viikkoa sen jälkeen, kun Kabul oli antautunut Talibanille.

Olen joutunut luomaan uusia kontakteja Talibanin jäseniin. Monet heistä jakavat auliisti Whatsapp-numeroitaan.

Maija Liuhto, freelancetoimittaja

Entinen kotikaupunki näyttäytyi hyvin erilaisena. Suomen televisiossa esitetystä kaaoksesta ja paniikista ei ollut tietoaakaan. Evakuoinnit olivat päättyneet, ja kaupungissa vallitsi painostava rauha. Tilanne oli Liuhdolle yllättävä.

”Yleinen ajatus oli, että Taliban tulee ja tappaa kaikki. Näinhän he uhkailivat, ja entiselle hallinnolle työskennelleitä ihmisiä onkin tapettu.”

Liuhton asuinvuosina Kabulia varjostivat 20 vuotta sitten alkanut terrorisminvastainen sota ja ääri-islamistisen Talibanin tekemät iskut. Sieppauksia tapahtui usein, ja Liuhton kodin liepeillä

räjähti sata ihmistä tappanut autopommi.

Kun hän palasi kaupunkiin viime syksynä, lukuisten pommi-iskujen takana olleet Taliban-taistelijat partioivat näkyvästi kaduilla.

”Ajattelin, että nämäkö ovat niitä pelottavia mörköjä, jotka ovat olleet vuosikausia ajatuksissamme ja silti jollain tavalla piilossa.”

Liuhto työskentelee edelleen freelancerina alueella, mutta solmi viime syksynä toimeksiantosopimuksen Ylelle. Kabulissa asuessaan Liuhto oli oman onnensa nojassa, mutta nyt hänellä olisi Ylen kautta mahdollisuudet parempiin turvajärjestelyihin.

Toisaalta Liuhto ei koe niille olevan enää tarvetta. Ennen Taliban iski usein ulkomaalaisten suosiimiin hotelleihin, mutta vallan vaihduttua nämä hyökkäykset ovat loppuneet.

Joitain riskejä alueella silti on. Liuhto kävi Afganistanissa juttukeikalla viimeksi tammikuussa. Vasta Pakistaniin palattuaan hän sai tietää, että maassa oli samaan aikaan vangittuna ulkomaalaisia toimittajia.

Yleensä toimittajat on vapautettu lyhyen kiinnipidon jälkeen, mutta joitain paikallisia toimittajia on pahoinpidelty vankeudessa.

”Talibanin ei kuitenkaan tiedetä tappaneen yhtään toimittajaa valtaantulonsa jälkeen.”

TOIMITTAJAN TYÖ oli Afganistanissa vaikeaa jo edellisen hallinnon aikana. Nyt olosuhteet ovat hankaloituneet entisestään, koska Taliban on kaventanut median toimintaa maassa.

Propagandaa on ollut Afganistanissa liikkeellä aina. Aiemmin Liuhto sai apua paikallisilta toimittajilta, mutta nyt heistäkin suurin osa on hiltentynyt väkivallan pelossa. Monet ovat paenneet maasta.

”Ulkomaalaisena minuun suhtaudutaan yleensä paremmin kuin paikallisiin toimittajiin. Työ on silti äärimmäisen vaikeaa ilman paikallisia kontakteja. Minulla oli paljon yhteyksiä edelliseen hallintoon, mutta nyt olen joutunut luomaan uusia kontakteja Talibanin jäseniin. Monet heistä jakavat auliisti Whatsapp-numeroitaan.”

Liuhto ei ole kokenut, että hänen raportointiaan Afganistanissa olisi yritetty uuden hallinnon toimesta estää, päinvastoin. Hän on päässyt haastattelemaan muun muassa Talibanin ulkoministeriön tiedottajaa, **Abdul Qahar Balkhia**.

”Haastattelutilanne oli epätodellinen. Balkhi oli länsimaalaistunut, ja hänen kanssaan keskustellessa oli helppo unohtaa puhuvansa talibanin kanssa. Balkhilla oli vielä muutama vuosi sitten aktiivinen trollostus Twitterissä, jonka kautta hän otti usein kohteekseen toimittajia. Nyt hän käyttäytyi korotetun ystävällisesti,” Liuhto kertoo.

”Asia on hyvin ristiriitainen. Toisaalta talibanit haluavat esiintyä uhkaavina, mutta silti he osallistuvat televisiossa säännöllisesti erilaisiin keskusteluohjelmiin ja jopa humoristisiin ohjelmiin”, hän jatkaa.

SODAN PÄÄTTYMINEN on tuonut mukanaan myös joitain parannuksia työolosuhteisiin. Toimittajilla on nyt paremmat mahdollisuudet matkustaa Afganistanin sisällä alueille, jonne olisi ollut aiemmin liian vaarallista mennä.

Tammikuussa Liuhto matkusti pakistanilaisen kuvaajan ja tulkin kanssa valtion eteläosassa sijaitsevaan Helmandin maakuntaan. Tarkoituksena oli selvittää, miten 20 vuotta kestänyt sota Talibania vastaan oli maaseudulla näyttäytynyt.

”Tämä on se puoli sodasta, jota Suomen uutisoinnissa ei ole kovin vahvasti näytetty.”

Vierailu Helmandissa oli Liuhtoon uran järkyttävien kokemusten ja länsimaiden sotajoukkojen pommittaneiden maakunnan kylä maan tasalle. Siviilejä oli kuollut lennokki-iskuissa, osa oli kidutettu kuoliaaksi.

Paikalliset eivät olleet paenneet Talibania, vaan sotaa.

”Sieltä ei löytynyt ketään, joka ei olisi menettänyt läheistään sodassa. Oli tapauksia, joissa lapset olivat perheensä ainoita eloonjääneitä. Näitä ihmisiä ei ollut päästetty juuri ollenkaan ääneen viimeisen 20 vuoden aikana.”

Kokemukset Helmandissa vahvistivat Liuhtoon käsitystä siitä, miksi Pakistanin pakolaisleirin ihmiset olivat iloinneet Talibanin valtaannoususta. Sodasta, jossa osapuolena oli myös länsimaita, oli annettu mediassa varsin yksipuolinen kuva.

”Sodan toisen puolen nähtävillä on ollut koston perustuva syy kääntä tukemaan Talibania. Heille sodan päättymisen tarkoitti myös kärsimyksen loppumista.”

Vaikka Yhdysvaltojen ja Ison-Britannian sotilaiden tekemät afgaanivankien kidutukset

KUVA: BILAL YOUSUFI

Sodan päätyttyä Liuhto voi matkustaa Afganistanissa myös Kabuln ulkopuolelle. Vuoden alussa Liuhto oli Kandaharin kaupungin keskusvankilassa tekemässä juttua Talibanin pidättämisestä huumeriippuvaisista. Kuvassa oikealla on vankeja vartioiva taliban. ”Tilanne oli omituinen, sillä ennen elokuuta tämä vankila tunnettiin siitä, että siellä oli talibaneja vankeina. Nyt entisistä vangeista oli tullut vanginvartijoita.”

Maija Liuhto, 34

- Etelä-Aasiaan erikoistunut freelancetoimittaja.
- Asuu Pakistanin pääkaupungissa Islamabadissa.
- Opiskellut antropologiaa Wienin yliopistossa.
- Puhuu sujuvaa urdua ja keskittason persiaa, opettelee myös pästua.
- Työskentelee tällä hetkellä pääsääntöisesti Ylelle, mutta kirjoittanut myös muun muassa *Helsingin Sanomiin*, *Al Jazeera*lle sekä *The Atlanticille*.
- Esikoisteos *Toimittajana Kabulissa* julkaistaan tänä vuonna.

nousivat viime vuosikymmenellä laajaan tietoisuuteen, Liuhtoon mukaan suurin osa uutisista käsitteli Talibanin itsemurhapommituksia. Lennokki-iskujen siviiliuhrit jäivät vähemmälle huomiolle.

”Yli 70 prosenttia Afganistanin kansasta asuu maaseudulla. Jos uutiset tehdään aina Kabulista, sota näyttäytyy hyvin yksipuolisena.”

Sodan yksipuoliseen uutisointiin on ottanut kantaa myös kansainvälinen ihmisoikeusjärjestö Human Rights Watch. Liuhto myöntää olleensa myös itse puolueellinen.

”Ei meillä ollut mitään käsitystä, mitä Kabuln ulkopuolella tapahtui. Taisteluiden takia maaseudulle ei voinut mennä, mutta olisin voinut soittaa jollekin kontaktille toiselle puolelle ja ottaa asioista selvää.”

SUOMALAISTEN KATSEET ovat nyt siirtyneet Afganistanista kohti Ukrainaa, ja Liuhtoon työmäärä on vähentynyt merkittävästi.

Hiljaiselon aikana Liuhto on kirjoittanut kirjaa Kabulissa viettämästään ajasta. *Toimittajana Kabulissa* -teoksessa Liuhto pyrkii myös selittämään Afganistanin sotakuista sisällissotaa tarkemmin kuin mihin yksittäiset uutiset taipuvat. Kirja ilmestyy tänä vuonna.

Tilanne Afganistanissa elää koko ajan, ja pieniä tiedonpalasia ilmestyy jatkuvasti lisää. Tämän vuoksi kirjan viimeistely on ollut vaikeaa.

”Ymmärrämme varmaan vasta 20 vuoden päästä, mitä Afganistanissa viime syksynä todella tapahtui.” ●

**Kun olet A-kassan jäsen,
maksamme sinulle:**

- **Ansiopäivärahaa työttömyyden tai lomautuksen ajalta.**
- **Liikkuvuusavustusta silloin, kun otat työn tai opiskelupaikan vastaan kauempaa.**
- **Vuorottelukorvausta vuorotteluvapaan ajalta.**

Turvaamme toimeentulosi muutosten hetkellä.

a-kassa.fi

Seuraa meitä somessa @AvoinKassa

Koululaisen tuottaja Hannele Tavi uskoo, että lapsille kannattaa tehdä printtilehteä someaikakaudellakin

Silja-Riikka Seppälä, teksti • Susanna Kekkonen ja Heli Saarela, kuvat

KUVA: SUSANNA KEKKONEN

Koululaisen lukijoita kiinnostavat etenkin luontoa, eläimiä ja ruokaa käsittelevät jutut. Oulunkylän ala-asteen koulun kakkosluokan oppilaat Vilho Tapionlinna (vas.), Milla Söderholm, Tilma Härkönen, Aino Hentunen ja Mikael Virkajärvi lukevat Koululainen-lehteä.

Sosiaalinen media on yksi *Koululaisen* isoimmista juttuideoiden lähteistä, kertoo lehden tuottaja **Hannele Tavi**. *Koululainen* ammentaa juttuideoita sosiaalisesta mediasta erityisesti kansien, julisteiden ja fanijuttujen suunnittelussa.

Kanteen valikoituu usein sometähtiä, jotka ovat esillä esimerkiksi Tiktokissa, Youtubessa ja Instagramissa. Sosiaalisen median vaikutus näkyy myös lukijoiden toiveissa.

”Juliste- ja fanijuttutoiveita sometähdistä tulee paljon. Vietämme myös itse paljon aikaa sosiaalisessa mediassa. Saatan seurata vaikka oman lapseni olkapään yli, millaista sisältöä hän katsoo Youtubessa.”

Koululainen on hyvin printtipainotteinen. Lehti ilmestyy kerran kuussa ja menee painoon jo kaksi viikkoa ennen ilmestymistään, joten sosiaalinen media nappaa luonnollisesti ajankohtaisimmista aiheista nopeammin kiinni. Siksi lehti keskittyy ilmiöihin ja henkilövetoisiin juttuihin.

Julisteet ovat tärkeä osa *Koululaista*. Lukijakunnalla saattaa olla tarkkoja kiinnostuksen kohteita, esimerkiksi korealainen pop-artisti tai hevosharrastus, joista löytyy helpommin tietoa verkosta.

”Jos lukija haluaa tietää kaiken vaikkapa *Minecraftista*, ei sitä tietoa *Koululaisesta* löydy, vaan pelitubettajalta”, Tavi sanoo.

On hauskaa nähdä, kun oma lapsi menee huoneensa lattialle jooga-asentoon ja uppoutuu lukemiseen.

Hannele Tavi, *Koululaisen* tuottaja

LASTEN PRINTTILEHDEN TEKEMINEN kuulostaa rohkealta aikakaudella, jolloin digilaitteita käytetään enemmän kuin koskaan. Yhä useampi media siirtyy myös enenevissä määrin verkkoon.

Koululainen kilpailee sosiaalisen median kanssa ennen kaikkea lasten ajankäytöstä. Silti sosiaalinen media ei ole Tavin mukaan lehdelle niin suuri kilpailija kuin voisi kuvitella.

Koululaisen lukijakunta käyttää sosiaalista mediaa vaihtelevasti. Tavi kertoo, että lehden isoin kohderyhmä ovat 8–10-vuotiaat alakouluikäiset. Useimmat heistä eivät käytä sosiaalista mediaa vielä juuri ollenkaan, ja heillä on melko tiukat ruutuajat. Ruutu aikaan eli digilaitteiden parissa vietettyyn aikaan vaikuttavat kotona asetetut säännöt, vanhempien digitaidot sekä kaverien käyttötavat.

”Lukijamme saattavat katsoa Youtubesta videoita tai perustaa faniprofiilin johonkin

KUVA: HELI SAARELA

Printtilehden lukeminen antaa syyn pysähtyä ja parantaa lapsen keskittymiskykyä, sanoo *Koululaisen* tuottaja Hannele Tavi.

sosiaaliseen mediaan, mutta harvalla on julkisia tilejä, joissa he tuottaisivat sisältöä omasta elämästään”, Tavi sanoo.

Toiseksi lehden suureksi lukijaryhmäksi Tavi nimeää hieman vanhemmat lukijat, jotka ovat useimmiten tyttöjä. He ovat ahkeria laittamaan palautetta ja juttutoiveita.

YLEISAIIKAUSLEHDEN HYÖTY on sen monipuolisuus. Tavin mukaan kuplan puhkaiseminen onkin se, missä *Koululainen* voi sosiaaliseen mediaan verrattuna olla hyvä. Lehden kautta lukija oppii asioita, jotka eivät omassa somevirrassa välttämättä tulisi vastaan.

Etenkin luontoaiheet, ruokareseptit ja eläimet ovat Tavin mukaan suosittuja. Varma hittijuttu on esimerkiksi uutuusjätelöiden testaus. Lehti vastaanottaa myös monenlaisia juttutoiveita: artikkeleita on toivottu esimerkiksi diabeteksesta, opiskeluvinkeistä ja televisiosarjan kuvauksista.

”Lukijaa saattaa mietittyttää jokin sairaus, josta sitten kirjoitamme lehdessä. Viimeksi kysyimme lukijoiltamme, mistä haaveammattista he haluaisivat jutun. Joka numerossa on myös juttu harrastuksesta, kuten huonekasveista tai ampumahiihdosta. Kirja-arvioilla haluamme kannustaa lukemisen pariin.”

Tavin mukaan printtilehden lukeminen on lapselle usein rauhallinen hetki. Hän kertoo älylaitteiden käyttäjänä ja lasten vanhempana huomaaneensa, että keskittyminen herpaantuu herkästi aikuisellakin, ja syvällisen keskittymisen aikahaurukka on lyhyt.

”Printtilehti antaa syyn pysähtyä, ja sen lukeminen voi myös parantaa keskittymiskykyä. On hauskaa nähdä, kun oma lapsi lehden pudottua

postiluukusta menee huoneensa lattialle jooga-asentoon ja uppoutuu lukemiseen.”

Koululainen on kehittänyt kummiluokkasysteemin, jossa kuusi alakoululuokkaa ympäri Suomea lukevat aina uusimman numeron ja antavat siitä palautetta. Lisäksi toimittaja saattaa ottaa juttukeikalle mukaan lapsitoimittajan.

”Lapsitoimittaja kysyy usein kysymyksiä, joita emme itse ymmärtäisi kysyä. Hänen avullaan ymmärrämme, mikä lasta aiheessa askarruttaa.”

Lapsen näkökulman huomioiminen on tärkeää myös kielenkäytössä. Vaikeita käsitteitä ei voi käyttää niitä avaamatta, eikä kieli saa olla liian koukeroista. Tavin mukaan viihteellisyys on keino kehittää lapsen kieli- ja lukutaitoa.

MONET LASTEN JA NUORTEN printtimediat, kuten *Demi* ja *Suosikki*, ovat tulleet tiensä päähän. Kilpailijoita lasten journalismin pariin on kuitenkin tullut lisää. *Helsingin Sanomien Lasten Uutiset* ja *Apu Junior* tarjoavat uutisia alakoululaisille.

”On mukavaa, ettemme ole kentällä ihan yksin”, Tavi toteaa.

Koululaista markkinoidaan muiden Otavamedian printtilehtien tavoin suoramarkkinoinnilla ja telemyyynnillä. Lehti tavoittaa lukijoita myös nettisivujensa ja sosiaalisen median kautta. Lukijamäärien kannalta indeksit ovat erityisesti viime vuosina olleet Tavin mukaan kasvussa. Koska kyseessä on lastenlehti, siitä ei tehdä levikintutkimusta.

”Usein lehden tilaamisen taustalla on joko vanhempi, isovanhempi tai sukulainen, joka haluaa jälkikasvun lukevan printtilehteä ja näkee, että kotiin kannettu lehti on arvokas asia”, Tavi sanoo. ●

Koululainen

- 12 kertaa vuodessa ilmestyvä lapsille ja varhaisnuorille suunnattu aikakauslehti.
- Kustantaja Otavamedia.
- Perustettu vuonna 1944.
- Vastaava päätoimittaja Emma Koivula ja tuottaja Hannele Tavi.

Arbetsklimatet på Svenska Yle efter bottenkänningen – "Nu händer det saker på riktigt"

Lina Laurent, text ● Karl Vilhjálmsón, foto

I slutet av april publicerade *Journalisten* på sin webbplats en artikel om situationen vid Svenska Yles webbdesk.

I artikeln berättade flera anställda, främst timanställda och andra visstidsanställda, om stress, konstant underbemanning och skuldbeläggande vid sjukskrivningar. Anställda lyfte också upp ett välkänt problem, timanställda jobbar så gott som heltid men utan att kunna planera sin framtid längre än tre veckor i taget.

"Nu har vi kommit så nära bristningsgränsen att man måste göra något", sade webbproducenten **Sandra Anttila** i artikeln.

Hennes kollega **Niklas Evers** konstaterade att underbemanningen pågått under en lång tid. Enligt Evers utgör inhopparna och de visstidsanställda till en viss del ryggraden i nyhetsverksamheten:

"På webbdesken har vi folk som är jätteviktiga för oss men som är på nollkontrakt eller korta kontrakt och inte vet hur deras anställning ser ut om någon månad."

Svenska Yles direktör och ansvariga utgivare **Johanna Törn-Mangs** sade att "läget är pressat" men att det beror på "det exceptionella läget med en utdragen pandemi åtföljd av Ukrainakriget".

En anställd sade att problemen funnits redan innan pandemin.

"Det sägs hela tiden att det är tillfälligt och att folk är sjuka. Det har varit så här sedan 2019."

DEN HÄR VÅREN HAR det ändå börjat hända saker. Efter *Journalistens* intervju med Törn-Mangs gick den administrativa redaktionschefen **Laura Vuori** och redaktionschef **Peter Sjöholm** runt till olika grupper i redaktionen och bad om ursäkt för de misstag som skett.

● Svenska Yle måste på sikt prioritera det som är viktigt och välja bort det som är mindre viktigt.

Markus Ekholm, Svenska Yles förtroendeperson

"De bad bland annat om ursäkt för det dåliga bemötandet vid sjukskrivningar. Det kändes bra", säger en annan anställd.

Hen säger att många saker blivit bättre. Uppfattningen delas av Svenska Yles förtroendeperson **Markus Ekholm**.

"Det händer saker på riktigt nu. Arbetsgivaren har bytt attityd. Det stora är att arbetsgivaren medvetet frågat personalen hur den upplever situationen och hur vi tillsammans fixar det här bäst."

Handlar det om långsiktiga lösningar?

"Det måste handla om långsiktiga lös-

ningar. Det stora problemet kvarstår: vi har genomgående haft för mycket arbetsuppgifter i förhållande till den personal vi har", säger Ekholm.

Han säger att det är bra med akuta lösningar men konstaterar att Svenska Yle på sikt måste prioritera det som är viktigt och välja bort det som är mindre viktigt.

"Det måste skapas mera luft i organisationen. Det kan inte vara resurserat till minimum eftersom det alltid finns bortfall med sjukdom och ledigheter."

FÖR ATT UNDERLÄTTA SITUATIONEN vid webbdesken har Svenska Yle skridit till flera åtgärder, säger administrativa redaktionschefen **Laura Vuori**. Hon påpekar att förändringarna inte är kopplade till *Journalistens* bevakning.

"Det är ett kontinuerligt arbete som vi hållit på med länge."

Bland annat har bolaget rekryterat nya inhoppare. Mellan november och maj har Svenska Yle tagit in elva nya personer. En annan åtgärd har varit att minska webbdeskens arbetsbörda.

"Vi har flyttat bort vissa funktioner till andra grupper och pausat vissa projekt", säger Vuori.

Ledningen vill också säkerställa att personalen känner till vilka tillägg man har rätt till och hur man för in tilläggen i Yles system.

"Allt har funnits i kollektivavtalet men vi har komprimerat och förtydligat anvisningarna och lagt ut en ny, lättare manual

Arbetskraftsbristen vid Svenska Yles webbdesk har pågått en lång tid, även om läget emellanåt varit bättre säger webbproducenten Niklas Evers. "Vi är helt beroende av inhopparna och vikarierna. Till en viss del är de ryggraden i nyhetsverksamheten", säger han.

i alla våra kanaler", säger Vuori.

Anställda har nu uppmanats att gå igenom sina turlistor och kalendrar för att vid behov retroaktivt ansöka om de tillägg de har rätt till.

Laura Vuori nämner också att webbdesken ska få ett nytt arbetsschema för sommaren. Färre anställda behövs på jobb, vilket ska leda till mindre belastning och till att anställda kan ha semester.

En av dem som tidigare intervjuades för *Journalistens* webbartikel säger att det fortfarande händer att det är för få personer på jobb vid webbdesken och att det känns som om webben inte prioriteras. Hen är inte övertygad om att de pågående förändringarna leder till långsiktiga förbättringar. Men, en del saker har ändå blivit lite bättre:

"Till exempel hur cheferna tilltalar anställda då de ringer in personal eller då de frågar om människor kan byta turer."

Laura Vuori säger att bolaget nu, då coronabegränsningarna lättat, satsar extra mycket på gemenskapen.

"Det har varit superansträngt för de flesta på grund av coronapandemin. Nu kan vi träffas fysiskt inom grupperna och det påverkar välmåendet och orken."

Vilka tankar väckte Journalistens artikel där anställda berättade om bland annat dåligt bemötande?

"Jag blir ju jätteledsen när jag hör det. Vi jobbar hårt för att det inte ska vara så och jag tar kritiken till mig. Det är tråkigt om de upplever att deras arbetsinsats inte uppskattas för det gör den. Mycket handlar om kommunikation och vi måste bli bättre på den biten", säger Vuori.

Webbproducenten Sandra Anttila säger i dag att hon känner sig ganska hoppfull.

"Det har blivit bättre men så klart förändras saker inte över en natt." ●

Detta har hänt

- I februari 2020 publicerade Journalisten en omfattande granskning av timanställdas och andra visstidsanställdas arbetsvillkor på Svenska Yle.
- Yles arbetsvillkor togs också upp i ett skriftligt spörsmål i riksdagen.
- I december 2020 fastanställde Yle cirka 20 personer som jobbat med visstidskontrakt.
- I början av 2022 tog anställda kontakt med Journalisten och vittnade om att det på Svenska Yle fanns liknande problem som tidigare.
- I april 2022 publicerade Journalisten en webbartikel om situationen vid Svenska Yles webbdesk.

Tidningen Nya Ålands granskning av Ålands radio väcker känslor och leder till utredning

Hanna Nordenswan, text ●
Therese Andersson, foto

Tidningen *Nya Åland* har under våren publicerat en stor granskning av public service-bolaget Ålands radio och tv. Granskningen, som bland annat baserar sig på cirka 15 intervjuer med tidigare och nuvarande anställda, påvisar missförhållanden på redaktionen. Källor vittnar om sexuella trakasserier, mobbning och en arbetsmiljö som bränner ut de anställda.

För *Nyan* kom beslutet att göra en granskning efter att man under en lång tid hört om den utmanande situationen inom radiobolaget. Då man fick konkret information om oegentligheter kunde man inte väja längre, enligt *Nya Ålands* chefredaktör **Anna Björkroos**.

”Det var inte helt lätt att bestämma sig för att göra detta på lilla Åland. Många av oss på *Nyan* har jobbat på radion eller med dem som jobbar där nu och vi känner dem från det dagliga arbetet.”

Enligt Björkroos arbetade många på *Nyan* på olika sätt med granskningen. Nästan hela redaktionen deltog i diskussioner, bland annat om publicistiska beslut, och arbetet växte i takt med att man bland annat hittade en tidigare konsultrapport om radion som visade att problemen pågått i många år.

”Det har varit otroligt tungt för mig som ansvarig utgivare på ett personligt plan. Det är utmanande att skilja på privatperson och roll i alla steg av en sådan här granskning – både för dem som blir granskade och dem som granskar. Men det handlar ju aldrig om personer utan alltid om roller och det kanske man lätt glömmar. Därför har vi jobbat så mycket tillsammans”, berättar Björkroos.

GRANSKNINGEN, SOM PUBLICERADES i slutet av april, har lett till att Ålands radio och tv:s styrelse tillsatt en oberoende utredning. Enligt styrelse-

ordförande **Magnus Lundberg** inväntar man nu resultatet av den innan eventuella åtgärder tas. Enligt *Nya Ålands* granskning har problemen funnits länge och de har också framkommit i tidigare rapporter. En av tidningens källor på Ålands radio har även anmält sin arbetsgivare och högsta chef till regionförvaltningsverket i Västra Nyland.

”Det är sant att det förekommit bekymmer med arbetsmiljön, det är en sak som flera styrelser säkert före mig har jobbat med. Men det som gjort detta mer komplicerat är att det kommit indikationer på att det kunnat förekomma trakasserier, den biten är lite ny”, säger Lundberg.

Utredningen görs av en jurist som efter att ha hört hela personalen sammanställer en rapport. Lundberg tror inte att processen kommer att ta längre än några veckor.

I *Nyans* granskning anklagas Ålands radios ordinarie redaktionschef för mobbning och tra-

kasserier. Ålands radio är ett land-skapsägt aktiebolag där styrelsen tillsatts politiskt och den utser i sin tur redaktionschefen. Åland har numera en medieavgift som motsvarar Yle-skatten, vilket var avgörande för att Anna Björkroos på *Nyan* ansåg att det är viktigt att granska bolaget.

”Flera styrelser har ju varit medvetna om problemen och inget har hänt i alla fall utifrån sett. De har en politiskt tillsatt styrelse som inte uppfyllt sitt uppdrag, det finns alltså ett ansvar hela vägen upp på politisk nivå.”

NYANS GRANSKNING PUBLICERADES kring samma tid som **Nina Smeds** tillträdde som redaktionschef på Ålands radio och ordinarie redaktionschef blev föräldraledig. Det var Smeds som efter detta bad Ålands radios styrelse om en utredning. Smeds och en tidigare redaktionschef, **Owe Sjöblom**, skrev också en

insändare till *Nya Åland* där de kritiserar *Nyans* tillvägagångssätt och det faktum att den föräldralediga redaktionschefen inte hade intervjuats innan anklagelserna mot henne publicerades.

”Man följde inte den journalistiska principen att höra båda sidor. Därför har fokus i debatten efteråt tagits från själva ämnet till fördel för hur de gjort granskningen”, säger Smeds.

Enligt Smeds har det på Ålands radios redaktion förts diskussioner om man vill anmäla *Nya Åland* till Opinionsnämnden för massmedier och om det ens är möjligt. *Nya Åland* har bundit sig till ONM:s basavtal och kan därmed anmälans till ONM ifall man anser att de brutit mot god journalistisk sed.

”För redaktionens del finns inga planer att göra något sådant gemensamt, det är upp till ordinarie redaktionschef som är utpekad hur hon går vidare”, säger Smeds. ●

Nya Ålands chefredaktör Anna Björkroos hoppas på att granskningen leder till att fler arbetsplatser rannsakar sig själva, oberoende av bransch. Michael Hancock och Susanna Skogberg är två av reportrarna som deltagit i granskningen.

På andra sidan bevakningen

Jag läste inte artikeln samma kväll som den publicerades. Jag ville bespara mig nattsömnen. Det fungerade precis lika dåligt som ni tror.

Jag är reporter på Ålands radio. Självstyrelsens egna public service-bolag vars arbetsmiljö nyligen granskats i tidningen *Nya Åland*, en granskning som ni kan läsa mer om i en artikel i denna tidning. Jag tänker inte här kommentera innehållet i granskningen eller hur den har utförts mer än att konstatera att det som framkommer är graverande, men att jag inte är en av dem som är citerad i artiklarna.

Att vara föremål för en granskning, även om det i mitt fall inte är mig personligen utan min arbetsplats och framför allt min chef som granskas, är omvälvande. För vad ska man säga när vänner och familj hör av sig med oroliga frågor? Det är också jobbigt att inte veta vad som kan tänkas sägas om din arbetsplats och vilka slutsatser människor baserat på det drar om dig. Jag våndas över hur min trovärdighet som journalist påverkas, för vad är egentligen en journalist utan den?

Nu vill jag inte försöka förvandla det här till en saga med lyckligt slut. Situationen som Ålands Radio befinner sig i är på intet sätt enkel, men trots allt så finns det saker jag lärt mig. Inget ont som inte har något gott med sig är en kliché som oftast är sann.

JAG HADE ALDRIG KUNNAT TRO att jag på något sätt skulle befinna mig på andra sidan av en bevakning. Jag måste också skamset erkänna att jag inte ägnat så mycket tid åt

att fundera över hur det skulle kännas. I alla fall inte så mycket som jag borde. Att veta det tror jag därför är hälsosamt. Jag tror inte att den vetenskapen kommer att göra mig till vare sig en mer feg eller ängslig journalist, däremot ännu mer noggrann och precis.

Jag våndas över hur min trovärdighet som journalist påverkas, för vad är egentligen en journalist utan den?

Medierna beskrivs ibland som den fjärde statsmakten eftersom en av journalistikens viktigaste uppgifter är att granska makthavare. Något som i förlängningen gör att medierna besitter makt. Efter granskningen av min arbetsplats, vilken påverkat mig både privat och i mitt arbete, så har jag påmint om hur reell mediernas makt faktiskt kan vara, och också min egen, om än ytterst marginella, del som journalist i allt detta. De personer jag väljer att intervjua, de ord jag använder, de frågor jag ställer och hur jag ställer dem har betydelse. Och det allra viktigaste är påminnelsen om att all makt ska hanteras varsam.

Felicia Bredenberg ●
feliciab@alandsradio.ax
Skribenten är reporter
på Ålands radio.

FÖRE DEADLINE

Bokaktuella journalister blandar fakta och fiktion

Inför årets hängmattssäsong kan man som vanligt rada upp en trave med böcker skrivna av journalister. I traven finns både dokumentära fakta-böcker och fiktiva berättelser för olika åldersgrupper.

Annika Orre, pensionerad *Nya Åland* -reporter sedan 2020, gav i april ut *Journalisterna*. Där berättar hon om tidningskrisen på Åland 1981 och hur det gick till när ett gäng journalister hoppade av från *Tidningen Åland* och startade utmanaren *Nya Åland*.

"Det här är en kanonbok som borde läsas av alla ålänningar men främst kanske av våra politiker, affärsmännen och -kvinnorna samt av våra journalister", skrev **Mosse Wallén** i sin recension av boken i *Nya Åland*.

Han gav dock boken ett minus för att den kallas dokumentärroman, med fingerade namn i persongalleriet, i stället för att författaren fullt ut står för sitt gräv.

EN TREND BLAND JOURNALISTER som skriver böcker verkar vara att de riktar sig till unga läsare. Till den kategorin kan man räkna vetenskapsjournalisten **Katja Bargums** faktabok om myror, *Myrornas rekordbok*, som rekommenderas för åldrarna 9–12 år.

På fiktionssidan finns Svenska Yle-journalisten **Karin Filéns** roman *Alla mina katastrofer*, en berättelse om Sandras sommarlov mellan femman och sexan. I september kommer dessutom Svenska Yle-journalisten **Matilda Gyllenberg** ut med sin roman

till samma målgrupp, *Hundra dagar hemma*, om en flicka som inte vill återvända till skolan efter pandemi och distansundervisning.

"Det finns en stor efterfrågan på böcker för barn i åldern 9–11 år, eftersom många då börjar läsa själva och upplever en stor läslust", säger **Andrea Svanbäck** på Förlaget.

Hedda Sirén på Schildts & Söderströms tipsar om **Anna-Lena Lauréns** nyutgåvor av *De är inte kloka*, de där ryssarna från 2008 och *Ukraina – gränslandet* som Laurén skrev tillsammans med **Peter Lodenius** 2015.

"Båda böckerna har fått nyskrivna förord och är ytterst aktuella igen", säger Sirén.

Johan Svenlin

FOKUS

Ylen mobiilijournalisti **Tanja Perkkiö** taipuu moneen rooliin

Juha-Pekka Huotari, teksti ja kuva

En periaatteessa tarvitse työssäni muuta kuin älypuhelimeni. Siinä on mikrofoni, nauhuri ja kamera, ja sillä pystyn tekemään kaiken. Ei tarvitse aina lähteä hakemaan työvälineitä toimituksesta”, sanoo

Tanja Perkkiö.

Perkkiö on Yle Joensuun mojo eli mobiilijournalisti. Älypuhelimellaan hän kuvaa videomateriaalit tv-uutisiin ja äänittää haastattelut radioon sekä tekee tarvittaessa suoran lähetksen. Perkkiön keikkarepusta löytyivät puhelimen lisäksi langaton mikrofoni ja gimbal eli kuvanvakaaja.

”Pystyn lähettämään kaikki materiaalit suoraan kentältä toimitukseen. Voin editoida kaiken valmiiksi paikan päällä tai sitten joku tekee sen toimituksessa.”

Mobiilijournalistin täytyy keskittyä moneen asiaan yhtä aikaa ja laittaa itsensä likoon.

”Ei voi piiloutua kameran taakse, vaan on oltava valmis kuvaamaan itseään.” ●

Joensuun Mailan kauden avauksesta Tanja Perkkiö teki kaksi suoraa lähetystä Yle Joensuun radioon, kuvasi videomateriaalit illan Itä-Suomen tv-uutisiin sekä napasi valokuvat verkkajulkaisua varten. ”Joskus tuntuu, että tarvitsisi kolmet aivot ja neljä kättä selviytyäkseen”, sanoo Perkkiö. JoMan pelinjohtaja Mikko Huotari pääsi haastattelun jälkeen vielä kaverikuvaan.

Ville Eloranta ● Twitter: @ville_eloranta
Kirjoittaja on Helsingin Sanomien kielenhuollosta
vastaava toimittaja.

Rumpalin kuolema muistutti eräästä englannin heikkoudesta

Kuolleista ei ole tapana puhua pahaa varsinkaan tuoreeltaan, mutta Foo Fighters -yhtyeen rumpalin **Taylor Hawkinsin** hiljattainen kuolinuutinen asetti Suomessa vainajan ikävään valoon. Mediassa levisi väite, että hänen ruumiistaan olisi löytynyt ”useita huumausaineita”.

Hawkinsin veressä oli kyllä kannabista, mutta muut elimistöä löytäneet aineet olivat erilaisia lääkeaineita, joita ei ole tarkoitettu ainakaan ensisijaisesti huumekäyttöön. Väitteet monista huumausaineista olivat siis melkoista ylitulkintaa. Miksi täkäläinen media antoi rumpalin kuolemasta kyseenalaisen kuvan?

Keskustelussa englannin suomentamisesta suomen ilmaisuvarat esitetään toistuvasti jotenkin köyhinä: emme esimerkiksi pysty ilmaisemaan *ignore*-verbiä yhdellä merkitykseltään selvärajaisella sanalla tai löydä *lockdownille* hyvää kaikenkattavaa suomennosta. Kun tilanne sitten joskus onkin käänteinen, englantia ei

hevillä pidetä puutteellisenä, vaan suomi on asetelmassa ikään kuin kiehtova kummajainen, jossa on outoja sanoja oudoille asioille – *löylyjä* ja *kalsarikännejä*.

Englannista on silti löydettävissä suomeen verrattuna yllättäviäkin aukkoja. Maineikas suomentaja **Kersti Juva** osoittaa tietokirjassaan *Löytöretki suomeen* (2019), että englannista puuttuu tarkka yksisanainen vastine lukuisille tutuille verbeille, kuten *jaksaa*, *joutaa* ja *viihtyä*.

Paikoin suomi on englantia eksaktimpi jopa termimäisissä sanoissa. Sekä *sedän* että *enon* kuittaaminen *unclella* voi vielä olla järkeenkäypää, mutta *perheen* ja *suvun* niputus *family*-sanaan uhkaa synnyttää laajempia väärinkäsityksiä.

Kuvaava esimerkki on myös *drug*: se voi olla toisaalta *huume*, toisaalta *lääke*. Hawkinsin ”useat huumausaineet” olivat siis käännösvirhe, johon taisivat osaltaan vaikuttaa kannabiksen maininta ja klassiset tarinat rokkarien rappiosta.

TUTKITTUA

Luottamus uutisiin ei vähene vaan eriytyy

Suomalaisten luottamus uutismedioihin ei vaikuta laskeneen 2010-luvun aikana, vaikka päivävastustakin kehitystä on povattu. Tämä selviää tutkimuksesta, joka julkaistiin uusimmassa *Media & viestintä* -lehdessä.

Artikkelissa viestinnäntutkijat **Markus Ojala** ja **Janne Matikainen** vertailevat vuosina 2007 ja 2019 tehtyjä laajoja kyselyitä, joissa selvitettiin suomalaisten media-asenteita. Vertailun avulla tutkijat pyrkivät tunnistamaan, miten suomalaisten asenteet uutismediaa kohtaan ovat muuttuneet.

Yleisön luottamusta mittaavissa tutkimuksissa on perinteisesti huomioitu lähinnä suorat luottamuksen ja epäluottamuksen ilmaukset. Ojala ja Matikainen sen sijaan syventävät analyysiaan tutkimalla myös vastauksissa piileviä epäsuoria ilmauksia.

Tutkijoiden tärkein havainto on, että suomalaisten luottamus uutisiin ei ole ainakaan tunnustavasti heikentynyt.

Vaikka luottamus ei ole rapissut, se on eriytynyt. Toisin sanoen yleisö on aiempaa polarisoituneempi.

Eriytyminen on yhteydessä puoluekantaan. Vuonna 2007 epäluuloisimmin uutismedioihin suhtautuivat vasemmistoliiton äänestäjät, kun taas vuonna 2019 ylivoimaisesti vähiten luottamusta herui perussuomalaisilta. Valtaosa mediaa kohtaan epäluottamusta ilmaisseista vastaajista samastui poliittisesti perussuomalaisiin sosiodemografisesta taustasta riippumatta.

Tutkijat eivät osaa täysin selittää muutosta. Kenties perussuomalaiset ovat onnistuneet houkuttelevaan muista puolueista omiin riveihinsä niitä äänestäjiä, jotka muutenkin ovat epäluuloisia uutisia kohtaan.

Selitys voi löytyä myös verkon valemidiasta, joka ajaa usein nationalistista ja konservatiivista agenda. Perussuomalaisten kannattajat

muodostavat tärkeän kohderyhmän epäluottamusta kylvävälle disinformaatiolle.

Sen sijaan ikä, sukupuoli ja asuinpaikka olivat tutkimuksessa vain heikosti yhteydessä luottamuksen asteeseen. Vanhemmat ikäryhmät ja Uudenmaan ulkopuolella asuvat kritisoivat tosin muita useammin uutisoinnin helsinkikeskeisyyttä.

Juha Matias Lehtonen

Ruut Parikka, 30, aloitti huhtikuun alussa Yle Radio 1:ssä kesätoimittajana. Parikka on koulutukseltaan teatteritaiteen maisteri ja kuvataiteilija. Nyt hän opiskelee Tampereen yliopiston journalistiikan maisteriohjelmassa. Aiemmin Parikka on työskennellyt taustatoimittajana radio-ohjelmissa ja televisiotuotannoissa.

Ruut Parikka hyödyntää teatteriosaamistaan radiotoimittajana

Olet työskennellyt reilun kuukauden Yle Radio 1:ssä kesätoimittajana. Miten sait tämän työn?

Aloitin viime syksynä journalistiikan maisteriopinnot Tampereen yliopistossa. Päätin ensimmäistä toimittajan kesätyötä hakiessani tähdätä saman tien sen pariin, mikä kiinnostaa. Olin tätä ennen tehnyt muutaman vuoden Wappuradiota Tampereella ja Turussa. Ajattelin myös Yle Puhetta, mutta siellä ei tehdä suoraa lähetysvirtaa, joten tämä oli minulle sopivampi paikka.

Onko Yle tarpeeksi boheemi työpaikka?

Se tuntuu vähän avaruusasemalta. Vieläkin eksyn käytävillä. Mutta työyhteisö on ollut todella mukava. Ihanaa, että korona-ajan jälkeen työntekijät ovat siirtyneet takaisin toimistolle.

Mitä hyötyä teatteritaustastasi on radiotyössä?

Etenkin improvisaatiotaidoista ja dramaturgian opinnoista on hyötyä. Osaan tarttua tilanteeseen ja hyödyntää sosiaalista pelisilmääni. Radiossa vuorovaikutus on hyvin intiimiä. Aika on rajallista, joten välillä keskustelua täytyy viedä toiseen suuntaan ja rajata ytimekkäästi. Lapsenmielinen innostus on myös tärkeää, kun suostuttelen puhelimesta ihmisiä vieraiksi radio-ohjelmaan.

Millaisia muistoja sinulla on radioon liittyen?

Meillä on kotona aina kuunneltu radiota. Esimerkiksi uutiset on kuunneltu radiosta

eikä katsottu televisiosta. Lasten puhelintovekonserdit ja radiokuunnelmat ovat jääneet elävästi mieleen.

Aiheuttaako podcast-buumi radiossa työskenteleville journalisteille harmaita hiuksia?

Podcastien ja äänikirjojen myötä audiosisällön kunnioitus on palannut. Ääniohjelman ideointi ja konseptin suunnittelu on tarkkaa hommaa: ei riitä, että painaa rec-nappia pohjaan.

Jos saisit kehittää ja juontaa oman radio-ohjelman, millainen se olisi?

Lapsuudessani aina piirsin ja kuuntelin radiota. Haluaisin ideoida piirtoiltaohjelman, jossa piirrettäisiin ja juteltaisiin yhdessä jostain piirtämiseen liittyvästä, ja huopatussien suhina kuuluisi taustalla.

Kuka on ammatillinen esikuvasi?

Radiotoimittaja, mediapersoona **Jenny Lehtinen** on ilmiömäinen sisällöntekijä. Hän on hersyvä persoona, jonka osaamisessa yhdistyvät kuuntelemisen taito, inhimillisuus ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen.

Miten tamperelainen kotiutuu kesäksi Helsinkiin?

Onhan Pispalan sunnuntaipesisjoukkuetta ikävä, mutta onneksi löysin täältäkin kivan höntsäporukan, jonka kanssa pelata. Muuttaessa toin Tampereelta Helsinkiin polkupyörän, joten eiköhän ole kiva Helsinki-kesä tiedossa.

Silja-Riikka Seppälä

Juhannusmatot takaisin pesuun

Tein vuonna 2020 kunnanvaltuuston puheenjohtajan kanssa juhannusjuttua, jota varten kuvasin häntä maalaismaisemassa. Kesken keikan meidän piti ylittää kahden pelon välissä oleva oja, jonka pohjalla oli mutaa ja pelloilta valunutta tavaraa. Haastatettava loikki esteen yli kunnialla, mutta oma matkani päättyi keskelle oja. Törotin siellä sitten puolisäärtä myöten liejussa, jonka hajusta päätellen peltojen lannoittamiseen oli käytetty myös ihan sitä rehellistä itseään. Omin voimin en kiipelistä päässyt, vaan hinausapua piti posket punaisina tiedustella haastateltavalta, joka minut lopulta kampesi ylös.

Keikan jälkeen haastateltavan äiti halusi kesittää toimittajaa kotonaan. Potkin kuraiset toiset jalastani ja yritin parhaani mukaan pyyhkiä sukista enimpiä rapoja ulko-oven kynnyksimätköön. Silti sisään astellessa lieju lotisi varpaideni välissä.

Olohuoneen ovella iski tenkkapoo. Pirtin lattiaa peittivät valkoiset matot, jotka vaikuttivat vastapestyiltä ja joiden yli tulisi astella kahvipöytään. Hetkessä kävin päässäni läpi vaihtoehdot: peruutanko ulos, kierrätkö pöytään seinänvierustoja pitkin vai ennätänkö käydä pesemässä jalkani. Emäntä taisi pitää tuumaustaukoani perisuomalaisena kursailuna ja kehotti minut tomerasti pöytään. Ei auttanut kuin noudattaa kutsua.

Kahvipöydässä vilkuilin juhannusta odottelevia valkoisia mattoja, joihin oli jäänyt rapaiset jäljet merkiksi kulkemastani reitistä. Kahvikestien aikana sukat sentään kuivuivat niin, että takaisin kävellessä jätin jälkeeni enää tomua.

Marjo Alste

Kirjoittaja on edelleen saman paikallislehden toimittaja.

MITÄ SINULLE ON SATTUNUT JA TAPAHTUNUT? LÄHETÄ TARINASI OSOITTEESEEN JOURNALISTI@JOURNALISTILIITTO.FI

Rare Median päätoimittaja Orna Ben Lulu miettii Journalistiliittoon liittymistä. "Ei ole mitään ideologista syytä olla liittymättä", Ben Lulu sanoo.

ESIHENKILÖKOULUTUS HOUKUTTELISI KOLMEKYMPPISEN ORNA BEN LULUN LIITTOON

Marjo Alste, teksti • Hanna Maunuksela, kuva

Journalistiliiton jäsenmäärä on laskenut noin kymmenen prosenttia kymmenen viime vuoden aikana. Erityisen paljon on laskenut 30–39-vuotiaiden jäsenten määrä. Journalistiliiton palvelujohtaja **Simon Huldén** selittää ilmiötä alalla olevien 30–39-vuotiaiden määrän vähenemisellä. Syynä ovat alanvaihdot sekä vuoden 2008 finanssikriisi, joka vähensi alan työpaikkoja.

"Lisäksi kolmekymppiset eivät ylipäätään ole aktiivisesti mukana järjestötoiminnassa, mitä on selitetty esimerkiksi ruuhkavuosilla", Huldén sanoo.

Kolmekymppisiä on hankala saada liittymään jäseniksi tai pysymään jäseninä. Liiton markkinoinnin etenkin työsuhteisille on haastavaa.

"Opiskelijoita on helppo rekrytoida jäseniksi, mutta heitä on valmistumisen jälkeen hankala tavoittaa. Meidän pitää osata olla tarpeeksi houkuttelevia ja näyttää, että Journalistiliittoon kannattaa kuulua", Huldén sanoo.

RARE MEDIAN PÄÄTOIMITTAJAN Orna Ben Lulun, 30, voisivat houkuttaa Journalistiliiton jäseneksi esimerkiksi nuorille esihenkilöille suunnattu koulutus ja vertaistuki. Tähän mennessä jäsenyys ei ole tuntunut ajankohtaiselta.

Opiskeluaikoina Turussa ja Tampereella Ben Lulun ystävät liittyivät jäseniksi liiton opiskelijayhteistyön kautta. Ben Lulun käsityksen mukaan monen kannustin oli pressikortti.

"Itselfäni ei ole koskaan kysytty pressikorttia. Kymmenvuotiselta uralta tulee mieleen yksi kerta, jolloin olisin saattanut kaivata liiton lakipalveluita", hän sanoo.

Ben Lulu työskenteli nuorempana pitkään freelancevalokuvaajana, jolloin kuluja kertyi muun muassa kaluston ylläpitämisestä. Nykyisin kulut juoksevat yrittäjänä. Liiton jäsenyyteen kuluisi lisää rahaa.

"Ei ole mitään ideologista syytä olla liittymättä", Ben Lulu sanoo.

Journalistiliiton opiskelijalähettilään **Laur Forsénin** mukaan yksi keino sitouttaa nuoria jäseniä on ollut opiskelijajäsenyyden muuttaminen maksulliseksi heti ensimmäisestä vuodesta alkaen. Aiemmin ensimmäinen vuosi oli maksuton. Moni liittyi jäseneksi mutta jätti maksut ilmaisvuoden jälkeen maksamatta, jolloin jäsenyys raukesi.

"Liitto tavoittaa ainejärjestötoiminnan kautta arviolta 90 prosenttia opiskelijatoiminnassa mukana olevien journalistimikroakoulujen opiskelijoista", Forsén kertoo.

Orna Ben Lulu ei opiskeluaikoinaan liittynyt. Nyt hän voisi liittyä, jos saisi sitä kautta mahdollisuuden vaikuttaa alan kehitykseen.

"Jokaisen media-alan työntekijän olisi hyvä saada työnohjausta. Moni ikäiseni kärsii uupumuksesta, kenties siinä olisi liitolle uudenlaisten palveluiden paikka. Myös markkinointia tarvitaan lisää, erityisesti muille media-alan työntekijöille kuin toimittajille", Ben Lulu sanoo. ●

"EN KESTÄ, TAAS SE MEDIAN MURROS!"

Näin nuori toimittaja parahti takanani vierustoverilleen media-alan opiskelijoille suunnatun seminaarin yleisössä. Seminaaripuhuja ei kommenttia kuullut, vaan jatkoi esitelmöintiään sanomalehtiessukupolven kollektiivisesta traumasta, kun koko yhteiskunnan läpileikkaava digitalisaatio muutti paitsi median ansaintalogiikan myös sen tekotavat.

Tällä viikolla ensimmäisen oman alan kesätyönä aloittaa joukko nuoria journalisteja, viestijöitä ja mediantekijöitä, jotka ovat eläneet koko elämänsä digitalisaation ja internetin aikakaudella. He ovat kasvaneet supertietokone, elokuvakamera ja äänentallennin taskussa, pääsy valtavien tietolähteiden äärelle vain muutaman hipaisun päässä.

Tuleville media-alan ammattilaisille media on alati muuttuvaa, moniäänistä ja monialustaista. Yhä harvempi alan opiskelija mieltää tulevan ammatti-identiteettinsä tai urapolkunsu muodostuvan vain esimerkiksi tekstimuotoisen journalismin ympärille. Opintoissa välineiden ja alustojen moninaisuus on mukana alusta asti, ja meille opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus kehittää valmiuksiamme monenlaisen mediatyöhön.

Vaikka ala on vuosien saatossa muuttunut merkittävästi, narratiivi vanhan ja uuden vastakkainasettelusta väsyttää. Seuraavaa sukupolvea ei houkutella ammatillisen yhteisön ja edunvalvonnan pariin muistelemalla vanhoja hyviä aikoja, jolloin joukkotiedotusvälineet joukkotiedottivat, jokai-

nen hoiti oman tonttinsa ja työtehtävät pysyivät ennalta arvattavissa vuodesta toiseen.

JOURNALISTILIITOKIN MUUTTUU JA MONIPUOLISTUU käsi kädessä median kanssa. Yhteiskunnan medioituminen muuttaa ammattilaisuuden kriteerejä, kun vanhoja ammattinimikkeitä katoaa ja uusia muodostuu. Liitto tarkastelee tänä vuonna sääntöjään ja palveluitaan niin, että ne ottavat huomioon laajenevan jäsenkunnan toivottaessamme tervetulleiksi lisää jäseniä elokuva- ja mediatyöntekijöistä.

Media-ala on kattotermi, jonka alla me kaikki toimimme, ja toimittaja, bloggaaja sekä elokuva- ja leikkaaja kuuluvat samaan ammattiliittoon. Liitolta odotetaan perinteisen edunvalvonnan ja työehtosopimisen lisäksi laadukasta koulutusta ja ammatillisen yhteisön luomista. Journalistiliiton on nimestään huolimatta tuotava yhteen kaikki media-alan työntekijät ja tarjottava erityisesti alalle pyrkiville nuorille eväitä oman ammatillisen identiteetin rakentamiseen.

Tiktokkaava kesätoimittaja ja elokuva-arvioita sivutyönään laativa tuotantoharjoittelija ovat liiton tulevaisuuden oleellisia ydintä, monipuolista moniosaajien ainesta. Tälle joukolle on löydettävä ideologinen koti ja ammatillinen yhteisö yhden media-alaa kokoavan ammattiliiton alla. Ottakaa siis tuotannoissa ja toimituksissa avoimin mielin vastaan "median murroksesta" jo liikaa kuulleet nuoret kesätyöntekijät, ja tehkää yhdistyksissä yhteistyötä yli väline- ja aluerajojen. ●

Laur Forsén ● Kirjoittaja on tiktokkaajaksi jo liian vanha opiskelijälähtettiläs, joka valmistuu pian media-alan moniosaajaksi ja eläköityy liiton opiskelijatoiminnasta.

Sanomalehtimieheissä 9/1987 kirjoitettiin uudesta harjoittelumallista.

Työnohjausta jopa 10 tuntia viikossa

Harjoittelijoiden ja kesätoimittajien toimituksissa saama ohjaus on ollut jo 35 vuotta sitten vaihtelevaa.

Alan opiskelijoille on vaadittu **Seppo Kangasniemen** vuonna 1987 kirjoittaman jutun mukaan harjoittelunsa aluksi peräti 10 tuntia ohjausta viikossa ja sitä seuranneina kolmena kesätoimittajakuukautena kaksikokoa tuntia per viikko. Ensimmäiseltä kuulta ei maksettu palkkaa, mikä herätti jutun perusteella kritiikkiä.

"Lehtitalojen edustajat painottivat, että opiskelijan asemaa on selkiytettävä; hänen on oltava mahdollisuus saada vaikka 'förskottia' tai sitten hänelle tulee korvata toukokuun aikana tehty työ juttupalkkioina."

Kaikissa toimituksissa harjoittelijoita ei myöskään ohjattu yliopiston vaatimalla tavalla.

"Joissakin taloissa harjoitteluun kiinnitettiin paljon huomiota, joissakin opiskelijat saivat olla oman onnensa nojassa. Toimittajaksi oppiminen tapahtui siis perinteisesti yrityksen ja erehdyksen kautta."

Tuolloin uudistetussa harjoitteluluohjelmassa yliopisto alkoi myös toimia "työnvälittäjänä". Tämä ei ollut kaikkien työnantajien mieleen, koska he halusivat valita kesätoimittajansa itse, eivätkä sitoutua palkkaamaan yliopiston valitsemaa harjoittelijaa myös kesäksi.

Jenny Jokinen

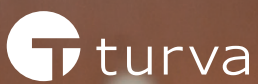
He tekivät lehtesi

KUVA: HELI SAARELA

Tämän Journalistin numeron tekivät pääosin Tampereen yliopiston journalismin opiskelijat.

Vasemmalta vastuuopettaja Anu Kuusisto, Silja Kinnunen, Jenny Jokela, Juha-Pekka Huotari, Hanna Maunuksela, Marjo Alste, Juho Niemistö ja Anni Kavander. Kuvasta puuttuvat Silja-Riikka Seppälä, Timo Muona ja Kristiina Baltzar.

Kun välität,
valitse heille parasta –
Turvassa-henkivakuutus!
Eikä muuten maksa paljon.

Laske vaikka itse!
turva.fi/henkivakuutus

Elä rohkeasti **tässä ja nyt** – parasta turvaa läheisillesi on oma henkivakuutuksesi

Koe kaikki elämän värit ja elä rohkeasti oman näköistasi elämää.
Arjessa on helpompi huomata syyt hymyyn,
kun sinulle rakkaat ihmiset on turvattu.

Henkivakuutuksella autat perhettäsi pärjäämään
taloudellisesti, jos jonain päivänä äkillisesti menehdyt.
Esimerkiksi asuntolainan ja muiden kulujen ei tarvitse kaatua
kokonaan puolison niskaan, ja autat häntä jatkamaan
elämäänsä ja arkeaan tutuissa puitteissa.

Turvaa rakkaimpasi Turvassa-henkivakuutuksella
osoitteessa turva.fi/henkivakuutus

*Hymyile,
olet Turvassa.*

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva • turva.fi • 01019 5110

Turvassa-henkivakuutuksen myöntää
LähiTapiola Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö

KOULUTUKSET

Vastuun rajat -seminaari Kotkassa

Perinteisessä etiikkaseminaarissa on teemana vastuun rajat. Luvassa on työpajoja, yhteisiä keskusteluja, virkistävyyttä luonnon helmassa, saunomista ja iltanuotio meren rannassa. Puhujina ja kouluttajina ovat **Susanna Kuparinen, Maria Lassila-Merisalo, Hanna Nikkanen ja Lauri Haapanen**. Kahden päivän ohjelma on maksuton Journalistiliiton jäsenille. Majoituksesta ja ylläpidosta peritään omavastuuhinta 75 euroa. Omat linavaatteet mukaan. Ristiniemeen järjestetään maksuton yhteinen kuljetus Helsingistä, samoin paluukuljetus.

Aika: To 25.8. klo 10–Pe 26.8. klo 15

Paikka: Ristiniemen kurssikeskus, Papinniityntie 118, Kotka

Lisätiedot ja ilmoittautumiset:

journalistiliitto.fi/fi/kalenteri, 14.8. mennessä

Järjestäjät: SJL, Tiedetoimittajain liitto ja Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta

Konserniseminaari henkilöstön edustajille

Konsernien henkilöstön edustajien kutsuseminaari järjestetään tänä vuonna Tampereella. Seminaarin aiheina ovat konserniyhteistyön muodot ja yhteistoimintalain mukaisen vuoropuhelun toteuttaminen

konserneissa.

Aika: Pe 2.9.–La 3.9.

Paikka: Holiday Club Tampereen kylpylä, Lapinniemenranta 12, Tampere

Lisätiedot ja ilmoittautumiset:

journalistiliitto.fi/fi/kalenteri, 29.7. mennessä

Järjestäjä: SJL

Liitto 101 – eväitä tulevaisuuteen

Mitä kannattaa osata ja millaisia trendejä ymmärtää, että rakennat toimeentuloa ja mielekästä työelämää? Miten tehdään merkittävää kuvajournalismia? Mitä on hyvä tietää algoritmeista? Tulevaisuuden journalismia käsittelevän seminaarin esiintyjinä ovat muun muassa palkittu kuvajournalisti **Hanna-Kaisa Hämäläinen**, Ylen *Romano Mirits* -ohjelman tuottaja **Miriam Schwartz** ja viestintätöön tulevaisuutta luotsaava freetoimittaja ja kustannustoimittaja **Tuukka Tuomasjukka**. Ellun kanojen viestintäkonsultti ja toimittaja **Suvi Auvinen** kertoo, miksi maailmanparantajan ja vaikuttavan viestijän kannattaa luottaa strategiseen viestintään.

Aika: Ke 7.9. klo 12–17

Paikka: Musiikkitalo, Paavo-sali, Helsinki

Lisätiedot ja ilmoittautumiset:

journalistiliitto.fi/fi/kalenteri, 31.8. mennessä

Järjestäjä: SJL

MUUT

Keskustelutilaisuus televisiotuotantojen sopimusehdoista

Tosi-tv-tuotantojen etiikka on perustellusti noussut keskusteluun, kun joidenkin ohjelmien esiintyjät ovat kertoneet julkisuudessa kohtuuttomista sopimusehdoista. Millaisia tuotantoja reality-genren alle mahtuu, mitä etiikka käytännössä tarkoittaa ja mikä on kohtuullista? Keskustelutilaisuudessa ovat paikalla Moskito Televisionin toimitusjohtaja **Riina Kullas** ja vastaava tuottaja **Nina Stenros** Ylestä.

Aika: Ke 28.9. klo 13–16

Paikka: Journalistiliiton toimisto, Säästöpankinranta 2A, Helsinki

Lisätiedot ja ilmoittautumiset:

journalistiliitto.fi/fi/kalenteri, 7.9. mennessä

Järjestäjä: SJL

Järjestätkö tapahtuman tai koulutuksen?

Lähetä tiivis kuvaus tapahtumastasi täältä: journalistiliitto.fi/fi/ilmoita-yhdistyksesi-tapahtumasta/

HAAPAVESI

www.haapavesi-lehti.fi

ONKO PAIKALLISLEHTI SINULLE SYDÄMEN ASIA?

Haemme päätoimittajaa Haapavesi-lehteen

Olisitko sinä tuleva hillaalainen? Tarjoamme monipuolisen ja kiinnostavan tehtävän, jossa voit kehittää lehteä ja työsi avulla myös paikallista yhteisöä Haapavedellä.

Päätoimittajan tukena ovat koko Hilla-yhteisö ja sen ammattilaiset.

Päätoimittajana vastaat lehden journalistisesta linjasta ja sisällöstä. Työssäsi johdat toimituksen työskentelyä ja teet itsekin juttuja. Hillan paikallislehdessä digitaalisuus, videot ja sosiaalinen media ovat osa arkea.

Saat tukesi koko Hilla Group -konsernin mediaverkoston ammattilaisten tuen.

Arvostamme esihenkilötaitoja, yhteistyötä ja näkemystä mediasta.

Toivottavasti kiinnostuit! Lähetä hakemuksesi liitteineen 19.6. mennessä osoitteessa www.hillagroup.fi/tyopaikat

Lisätietoja:

sisältöjohtaja Tiina Ojutkangas, tiina.ojutkangas@hillagroup.fi, puh. 050 595 6975, Ma 6.6. klo 12-14 ja Pe 10.6. klo 9-11

hillagroup.fi

Hilla Group Oyj on Suomen toiseksi suurin paikallismediatalo, joka julkaisee yhteensä 16:ta paikallislehteä, kahdeksaa kaupunkilehteä, kahta maakuntalehteä ja yksittäisiä matkailulehtiä. Konsernin liikevaihto on noin 45 miljoonaa euroa ja se työllistää noin 500 henkilöä.

hilla
group

 Tampereen yliopisto

Toimittaja, tahdotko datajournalistiksi? Tule Tampereelle!

Syyskuussa 2022 alkava verkkokurssi **Johdatus datajournalismiin** on osa 20 opintopisteen laajuista **Datajournalismin opintokokonaisuutta**. Kurssi on tarjolla paitsi Tampereen yliopiston tutkinto-opiskelijoille, avoimen yliopiston kautta myös **kenelle tahansa datajournalismista kiinnostuneelle**. Haku syksyn opintoihin on elokuun alussa 3.8.2022 alkaen.

Opintokokonaisuuden muut osat järjestetään ns. akateemisina moduuleina. Täydennyskoulutukseen tulijat valitaan niihin hakemusten ja aiempien opintojen perusteella. Lisää kursseista verkossa <https://coursepages2.tuni.fi/vimjo620/>

Lisätiedot: yliopistonlehtori Kari Koljonen (kari.koljonen@tuni.fi)

Tuukka Tuomasjukka, 27

- Tamperelainen toimittaja ja kustannustoimittaja.
- Yhteiskuntatieteiden kandidaatti Tampereen yliopistosta.
- Kustannustoimittaa tietokirjoja Vastapainolla ja kirjoittaa freelancerina muun muassa *Journalistiin*, *Suomen Lehdistöön*, *Suomen Kuvalehteen* ja *Isoon Numeroon*.
- Suomen freelance-journalistien varapuheenjohtaja sekä Journalistiliiton valtuuston jäsen.

Toimittaja Tuukka Tuomasjukka myöntää viettävänsä liikaa aikaa Twitterissä. "Viime aikoina olen yrittänyt vähentää someaikaa ja lukea enemmän kirjoja. Välillä on hyvä keskittyä laajempiin kokonaisuuksiin eikä lukea pelkästään lyhyitä, irrallisia tekstinpätkiä. Ihmisaivoja ei ole tehty kestämaan sellaista."

Twitter on journalisti ja kustannustoimittaja Tuukka Tuomasjukan rääkäisypäiväkirja

Toimittaja-äänisuunnittelija Sami Lindforsin valinta:

"**Tuukka Tuomasjukka** on Twitterissä ansioitunut vallan vahtikoirien vahtikoira. Hän penää sinnikkäästi Twitterissä perusteluja journalistisista ratkaisuksista. Tuukka jaksaa myös vääntää media-alan ulkopuolisille rautalankaa journalismin käytännöistä silloinkin, kun toimittajien järjenjuoksu ei tunnu avautuvan millään. Medialta on vaadittu enemmän läpinäkyvyyttä journalistisista päätöksistä niin kauan kuin olen ollut alalla. Tuukka on usein hoksauttanut, että avoimuudessa ja itsereflektiossa on vielä työstettävää."

Tällä palstalla Journalisti pyytää ilmiantamaan loistavia alan tuotoksia. Viestiä vie seuraavaksi eteenpäin se, jonka työ esitellään palstalla.

Anni Kavander, teksti • Hanna Maunuksela, kuva

Toimittajien pitäisi antautua enemmän keskustelulle siitä, ovatko heidän valintansa onnistuneita. Omien mokien sivuuttamisen sijaan joskus olisi hyvä sanoa suoraan, että nyt ei mennyt ihan putkeen", sanoo freelance- ja kustannustoimittaja **Tuukka Tuomasjukka**.

Tuomasjukka on valjastanut Twitter-tilinsä mediakriittiseksi kanavaksi. Hän penää postauksillaan perusteluja suomalaisen journalismin valinnoille, nostaa esiin selkeitä virheitä ja herättelee keskustelua alan toimintatavoista. Hän on muun muassa avautunut toimittajien kohtaamista vaikuttamisyrittämisestä, ihmetellyt, miksi Eswatini muuttui uutisissa vaivihkaa takaisin Swazimaaksi, ja älähtänyt, jos verkkouutisten oikaisukäytännöistä on yritetty luistaa.

Tuomasjukka löytää median toiminnasta petrattavaa viikoittain. Yksi ensimmäisistä laajempaa huomiota saaneista ketjuista syntyi marraskuussa 2018, jolloin Tuomasjukka kritisoi Yle Kioskin päätöstä siirtää palvelun Youtube-kanava seuraajineen yhden somevaikuttajan taakse.

"Postaukseni herättivät sen verran huomiota, että Ylen pomotkin vastasivat niihin. Siitä alkoi nykymuodossaan se, mitä teen Twitterissä tänä päivänä. Joskus mediassa tulee vastaan asioita, joiden ei ole hyvä antaa mennä ohi. Toisaalta mietin jatkuvasti, mikä on oikeasti tarttumisen arvoista.

Kai minulla on jokin sanomisen tarve, ja Twitter toimii 'rääkäisypäiväkirjana'. Sinne voi matalalla kynnyksellä kirjoittaa ajatuksia, koska ne sujahtavat nopeasti syötteen sekaan. Vuosien varrella olen onnistunut keventämään kovinta kiihkoa ja keskittymään enemmän journalismin periaatteisiin kuin yksittäisiin toimittajiin. Ymmärrän, että kaikki tekevät virheitä ja rapatessa roiskuu. Kehua voisin enemmänkin.

Twitter on minulle virtuaalinen käyntikortti, mutta mietin aika vähän sitä, saanko kritiikilläni hankalan maineen. Ajattelen, että jos kritiikki on perusteltua ja argumentit kantavia, toimeksiantajat osaat arvostaa sitä. Joskus olen saanut Twitterin kautta työtarjouksia.

Välillä olen varmaan vääntänyt turhaan pikkuaasioita. Journalismiin luottamus muodostuu kuitenkin pienistä periaatteista. Jos niistä lipsutaan, ollaan turmion tiellä. Eivät kaikki kysymykseni ole relevantteja, ja muutama huono vitsikin on tullut kirjoitettua, mutta ei sekään vaarallista ole. Kaikki twiitit eivät lähde leviämään eikä keskustelua aina synny. Tärkeintä on, että huomio on esitetty." ●

Tarvitaanko
mustetta, jos kaikki
muuttuu
digitaaliseksi?